दिव्यदेवको 'रुदाने' यात्रा। पृष्ठ ६

विकास खबरपत्रिका राष्ट्रिय साप्ताहिक

sfof{ho
थाहा नगरपालिका-७
शिखरकोट, मकवानपुर
k|ms g+
०५७-४०००१०
0dh
bikaskhabar@gmail.com

प्रेस काउन्सिलबाट 'क' वर्गको मान्यता प्राप्त

विकास

www.bikaskhabar.com खबरपत्रिका साप्ताहिक

● मकवानपुर, वर्ष-१०, ● अंक-०२, ● २०७४ साउन ०८ गते सोमबार, ● 24 July, 2017, ● नेपाल सम्वत्-११३७, ● पृष्ठ-६, ● मूल्य रु. ५/-

स्थानीय तहबाट सेवा लिन नागरिकलाई झनै सास्ती

जनप्रतिनीधि आए, कर्मचारी आएनन्

◆ सुरजकुमार भुजेल
थाहानगर

-स्केच गुगलबाट

> मकवानपुरका १० स्थानीय तहका १ सय २ वडा मध्ये ५३ वटा वडामा मात्र वडा सचिव रहेका छन् । अब जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिले ३८ वटा वडामा वडा सचिव पठाउने तयारी गरेको छ । अझै ११ वडामा सचिव अपुग हुने देखिएको छ । यि बाहेक अरु कर्मचारीको संख्या त झन असाध्यै न्यून छ ।

कर्मचारी समायोजनमा ढिलाई हुँदा स्थानीय तहको कामकाज सञ्चालनमा अप्ठयारो भएको छ । संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको निर्देशन अनुसार साउन १ गते भित्र सबै स्थानीय तहमा कर्मचारी समायोजन भएर पनि काममा खटिसक्नुपर्थ्यो । तर मकवानपुरको १० वटै स्थानीय तहमा साउनको पहिलो साता बितिसक्दा पनि कर्मचारी पुगेका छैनन् ।

कुल १ सय २ वटा वडा रहेको मकवानपुरमा हालसम्म जम्मा ५३ वडामा मात्र सचिव पुगेका छन्, बाँकी ४९ वटा वडामा त सचिव नै छैनन् । वडा सचिवहरूको अभावमा वडास्तरबाट हुने काममा अप्ठयारो परेको जनप्रतिनिधीहरूले बताएका छन् । मकवानपुरको इन्द्रसरोवर गाउँपालिकाका अध्यक्ष जीवन लामाले कर्मचारी नआँउदा दैनिक कार्यसम्पादनमा समस्या भएको बताए । मकवानपुरको इन्द्रसरोवर गाउँपालिकामा २४ जनाको दरबन्दी रहेकोमा जम्मा १२ जना कर्मचारीले गाउँ कार्यपालिकादेखि वडासम्मको काम भ्याउनु परेको छ । इन्द्रसरोवर कार्यपालिका कार्यालयमा ९ र प्रत्येक वडामा ३/३ जनाको दरले १५ जना कर्मचारी चाहिनेमा त्यसको आधा जनशक्तिले काम गरिरहेको कार्यकारी अधिकृत रोशन पुनले जानकारी दिए । पाँच वटा वडा रहेको इन्द्रसरोवरमा ४ जना सचिव र अरू सहायक तथा कार्यालय सहयोगी छन् भने कार्यपालिकाको कार्यालयमा लेखापाल र कार्यकारी अधिकृत मात्र सेवारत् छन् ।

मकवानपुरकै पूर्वी क्षेत्रमा रहेको बागमती गाउँपालिकामा रहेका नौवटै वडा कार्यालय खुलेका छन् । तर वडासचिव भने जम्मा ४ जना मात्र रहेका छन, त्यो पनि सरकारले भनेजस्तो नायब सुब्बा सरहको सचिव नरहेको कार्यकारी अधिकृत भिम परियारले जानकारी दिए । वडामा २७ जना कुल दरबन्दी रहेकोमा ४ जना सचिवले सबै वडा कार्यालयहरू धान्नु परेको परियारको गुनासो छ । त्यस्तै गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलयमा ९ जना दरबन्दी रहेकोमा तीनजनाले काम चालाउनु पर्दा दैनिक कार्य संचालनमा ज्यादै कठिन भएको अधिकृत परियारले बताए । उनले भने-'कार्यालयमा दर्ता चलानी समेत आफैले गर्नुपर्ने बाध्यता छ ।' कर्मचारी अभाव भएपछि जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिमा धेरै पटक पहल गर्दा पनि सुनुवाइ हुन नसकेको अधिकृत परियारको गुनासो रहेको छ ।

मकवानपुरको अर्को राक्सिराङ गाउँपालिकाको पनि ३६ जना दरबन्दी रहेकोमा १० जना कर्मचारीले वडादेखि कार्यपालिकाको कार्यालयसम्मको कार्य सम्पादन गर्दै आएकाछन् । नौवटा वडामा ९ जना सचिव सहित २७ जना कर्मचारी हुनुपर्नेमा ३ जना सचिव सहित ७ जनाकर्मचारीले काम गरिरहेको कार्यकारी अधिकृत राजु आचार्यले जानकारी दिए । कार्यकारी अधिकृत आचार्यले भने-'प्राविधिक कर्मचारी जिल्ला समन्वय समितिबाट पठाइएको भन्ने पत्र आएको छ, व्यक्ति आइपुग्या छैनन् ।' जिल्लाको मनहरी गाउँपालिकामा पनि ३६ जनाकै दरबन्दी छ । दरबन्दी अनुसार एक चौथाई मात्र कर्मचारीले कार्य सम्पादन गरिरहेको कार्यकारी अधिकृत किसान न्योपानेले बताए । 'कार्यपालिकाको कार्यालयमा ९ र वडामा २७ दरबन्दी हो, ९ जनाले सबै धानेका छौं'-अधिकृत न्यौपानेले भने । मनहरी कार्यपालिकामा कार्यकारी अधिकृत, लेखा र एकजना नायब सुब्बा तहका कर्मचारी छन् भने वडामा जम्मा २ जना मात्र सचिव र कार्यालय सहयोगी तथा कार्यालय सहायक २/२ जना छन् ।

जिल्लाको बकैया गाउँपालिकामा १२ वटा वडा छन् । वडामा मात्र सचिव सहितको दरबन्दी ३६ जना छ । तर ३ जना वडा सचिवले सबै वडा धान्नु परेको कार्यकारी अधिकृत सुरेन्द्र प्रधानले जानकारी दिए । कर्मचारी खटाइदिन जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिलाई पटक पटक आग्रह गरेको भएपनि एकजना पनि गाउपालिकामा खटाइ नपठाएकोमा प्रधानले दुःख व्यक्त गरे । उनले भने-'१२ वटा वडामा कमसेकम अरू ३ जना सचिव थप्दिएको भए पनि ६ जना सचिव हुन्थे, म मिलाएर सेवा प्रवाह गराउँथे ।' कर्मचारीको अभावमा काम गर्न साह्रै कठिन भएपछि मन्त्रालयदेखि जिल्लासम्म भन्दा पनि कर्मचारी पाउन नसकेको उनको गुनासो छ । उनले आफ्नो गाउँपालिकामा पाँच वटा वडा एउटै सचिवको भरमा संचालन गर्नुपरेको बाध्यता सुनाए ।

मकवानपुरको उत्तरी क्षेत्रमा रहेको थाहा नगरपालिकामा पनि कर्मचारी अभावकै कारण जनप्रतिनीधिहरूले सेवालाई सरल पहुँचबाट प्रदान गर्न नसकेको गुनासो गरेका छन् । १२ वटा वडा रहेको थाहामा ६ जना सचिवको अझै अभाव छ । थाहामा एउटा सचिवले तीन वटासम्म वडा कार्यालयको सेवा प्रदान गर्नुपरेको छ । स्थानीय तह प्रशासनिक संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश २०७४ तथा यसअघि थाहाको नगर परिषद्बाट स्वीकृत दरबन्दी सहित थाहामा ६१ जनाको दरबन्दी रहेको छ । तर, अहिले थाहामा स्वीपर सहित २६ जना कर्मचारी मात्र कार्यरत् रहेको कार्यकारी अधिकृत जीवन प्रसाद आचार्यले बताए । कर्मचारी अभाव भएपछि जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिमा अनुरोध गर्दा पनि साविक बाहेक एकजना पनि कर्मचारी खटि आएका छैनन् ।

हेटौंडानगरसँगै जोडिएको मकवानपुरगढी गाउँपालिकामा ३३ जना दरबन्दी छ । तर, कार्यपालिकाको कार्यलयमा ३ र वडामा २ जना सचिवकै भरमा सिंगो गाउँपालिका चालन भइरहेको कार्यकारी अधिकृत मिनराज कँडेलले जानकारी दिए । कार्यपालिकामा ढोका खोल्ने मान्छे समेत नभएकोले ज्यालादारीमा एकजना राखिएको सुनाउँदै कँडेलले दुखेसो पोखे । कर्मचारी अभावमा दैनिक कार्य सम्पादन समेत समस्या भएको उनले बताए ।

मकवानपुरको भिमफेदी गाउँपालिकाको कार्यालयमा ९ र वडामा २७ सहित ३६ जनाको दरबन्दी छ । अहिले कार्यपालिकामा ४ जना छन् भने वडा सचिव ५ जना मात्र रहेको गाउँपालिकाकी उपाध्यक्ष पार्वती रानाले जानकारी दिइन् । कर्मचारी अभावमा चार वटा वडा कार्यालय अझै विस्तार गर्न बाँकी रहेको उनको भनाइ छ । स्रोत साधन र जनशक्तिको अभावमा गाउँपालिका र मातहतका वडा कार्यालयहरूबाट प्रदान हुने सेवाहरू प्रभावकारी रूपमा प्रदान गर्न नसकिएको उपाध्यक्ष रानाको भनाइ छ ।

जिल्लाको कैलाश गाउँपालिकामा ३९ जनाको दरबन्दी रहेको छ । दरबन्दी अनुसार १० जना सचिवको ठाउँमा ५ जनाले कार्य सम्पादन गरिरहेका छन् । गाउँपालिकाको कार्यालयमा ९ जनामा ३ जना मात्र रहेको लेखापाल सुनिल ढकालले जानकारी दिए । गाउँपालिकामा सेवारत् कार्यकारी अधिकृत, लेखापाल र सव इन्जिनियर पनि काजमै रहेको ढकालले बताए ।

पहिले वडा सचिव पठाउँछौं-संयोजक दुवाडी

मकवानपुरका प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिका संयोजक नारायण प्रसाद शर्मा दुवाडीले स्थानीय तहमा थप जनशक्ति पठाउन पहल भइरहेको बताएकाछन् ।

मकवानपुरको हेटौंडा उपमहानगरपालिका बाहेक ९ वटा स्थानीय तहमा जनशक्ति अभावमा दैनिक कार्य सम्पादनमा समस्या भइरहेको बताउँदै उनले कर्मचारी पठाउन गृहकार्य भइरहेको बताए । स्थानीय तहमा कर्मचारी पठाउँदा वडा सचिवहरूलाई प्राथमिकता राखिएको संयोजक दुवाडीले बताए ।

असार महिनामा भएको जिल्ला कर्मचारी व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट ३८ जना स्थानीय तहमा पठाउने तयारी भएको संयोजक दुवाडीले जानकारी दिए । यसरी पठाउने अधिकाश कर्मचारी वडा सचिवका लागि भएको उनले बताए । जिल्लामा रहेका कर्मचारीहरू मध्ये अप्राविधिक कर्मचारीहरूलाई स्थानीय तहको वडा सचिवको रुपमा पठाउने प्रक्रियामा रहेको उनको भनाइ छ ।

जिल्लाका कर्मचारी मात्र स्थानीय तहमा पठाउन प्रायाप्त नहुने उनको भनाइ छ । यसका लागि मौखिक रुपमा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयलाई पनि अनुरोध गरिएको उनले बताए ।

थाहानगर सहित पाँच स्थानमा कृषक पुस्तकालय

◆ विकास समाचारदाता

नयाँ प्रविधिहरू हस्तान्तरण गर्न र अरूको सफलताबाट प्रेरणा दिलाउनको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय मकवानपुरले कृषक पुस्तकालयको स्थापनाको तयारी गरेको छ ।

मकवानपुरको पाँच स्थानमा कृषक पुस्तकालय स्थापना गर्न लागेको हो । मकवानपुर थाहा नगरपालिकाको दामनमा, मनहरी गाउँपालिकाको हाँडीखोलामा, बागमतीको फापरवारीमा, हेटौंडा उपमहानगरपालिकाको पदमपोखरीमा र कैलाशको नामटारमा कृषक पुस्तकालय स्थापना गर्न लागिएको छ । 'अधिकांश कृषकहरू साक्षर भइसकेका र कृषि कर्ममा शिक्षित युवाहरू पनि लागेकाले कृषक पुस्तकालय आवश्यकता महसुस गरेर स्थापना गर्न लागेको हो', कृषि विकास कार्यालय मकवानपुरका प्रमुख निर्मल गदालले भने, 'कृषक पुस्तकालयले कृषकहरूलाई नयाँ प्रविधिको बारेमा जानकारी दिलाउने छ भने कृषि पेशामा लागेर जीवनमा सफलता पाउनेहरूको जीवन कथा पढेर उर्जा पैदा हुने छ।' उक्त पुस्तकालय कृषि सहकारी भवनमा नै राख्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

सुरुमा प्रत्येक कृषक पुस्तकालयमा दशहजार रुपियाँको पुस्तक खरिद गरेर राख्ने व्यवस्था गरिएको छ । कृषि क्षेत्रबाट निस्केका बुलेटिन, मासिक पत्रिकालगायत पुस्तकहरू पनि राखिने कार्यालयका प्रमुख गदालले बताए । दुईसाता भित्रमा जिल्लाको पाँच वटै कृषक पुस्तकालय संचालनमा आउने उनले बताए ।

कृषक पुस्तकालय स्थापना गर्न लागेको मुलुकमा नै यो पहिलो हो । अन्य जिल्लामा स्पेशल कृषक पुस्तकालयहरू स्थापना गरिएको छैन । कृषक पुस्तकालयलाई सरकारले नै बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । कृषि विकास कार्यालयले बजेटमा समन्वय गरेर पाँचवटा कृषक पुस्तकालय स्थापना गर्न लागेको हो

सम्पादकीय

विकासमा सहभागिता

पहिलो चरणमा निर्वाचन भएका अधिकांश स्थानीय तहहरुमा गाउँ/नगरसभा भइसकेको छन् । कतिपय स्थानीय तहमा विनियोजन ऐन, आर्थिक ऐन पारित गरेर नगरसभा गर्ने चरणमै पनि रहेका छन् । गाउँ नगरसभासम्म योजना आइपुग्नको लागि टोल, वडा भेला हुँदै आउँछन्, प्रक्रिया पनि यहि नै हो । गाउँ/नगरसभाको मुख्य उद्देश्य स्थानीय जनताको सहभागितामा विकास निर्माणका योजना छनौट गर्नु हो । स्थानीय निकायहरुमार्फत लागु भइरहेको यो विकासको नयाँ मोडल पनि हो । माथिबाट थोपरिएको विकासभन्दा जनताको चाहना अनुसार छनौट गरिएका योजनाहरुमा गरिने लगानी दिगो र प्रभावकारी हुन्छ भन्ने मान्यताका साथ विश्वका कयौं देशहरुमा यो मोडल प्रचलनमा छ । यद्यपि नेपालमा पर्याप्त स्रोतसाधनको अभावमा यो मोडल प्रभावकारी हुन नसके पनि केही नहुनुभन्दा थोरै भए पनि जनताले चाहेका विकास योजनामा जनताको सहभागितासहित विकास निर्माण अघि बढाइएको छ । यो प्रक्रियालाई अझै व्यवस्थित बनाउँदै स्रोतसाधनमा बृद्धि गर्न सके स्थानीय निकायबाट गरिने विकास निर्माण अझै प्रभावकारी हुनेछन् ।

गाउँ/नगर अर्थात स्थानीय तह राज्यका सबैभन्दा प्रभावकारी निकाय हुन् । अहिले यि निकायलाई स्थानीय सरकारकै रुपमा अघि बढाइएको छ । किनकि यी निकायसँग जनताको प्रत्यक्षरुपमै आबद्धता जोडिएको हुन्छ । जनताले आफै आफ्ना माग राख्ने र योजना बनाउने निकाय नै यिनी हुन् । बस्तीस्तरमा हुने योजना छनौटलाई संस्थागत गर्दै केन्द्रसम्म पुऱ्याउन गाउँ/नगरसभाको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । सभाले एकातिर नागरिकको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै उनीहरुको राजनीतिक अधिकार स्थापित गर्छ भने अर्कोतिर कुनै अमूक व्यक्तिको तजबिजमा योजना छनौट गर्ने प्रबृत्तिलाई निरुत्साहित गर्दछ । कुनै अमूक व्यक्तिको तजबिजमा नभइ आम जनताको सहभागितामा योजना छनौट गर्दा ती योजना कसैको चाहना भन्दा जनताको आवश्यकतामा आधारित हुन्छन् र तिनको कार्यान्वयन पनि प्रभावकारी नै हुन्छ ।

बस्तीस्तरबाटै हुने योजना छनौट प्रक्रियामा जति सक्यो धेरै स्थानीय जनताको सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्छ । योजना छनौटमा मात्र होइन कार्यान्वायनमा पनि जनसहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्छ । निश्चय नै आफूले मागेका वा छानेका योजना सम्पन्न गर्न जनता उत्साहित हुन्छन् । त्यसैले योजना छनौट चरणदेखि नै अत्यधिक जनताको सहभागिता सुनिश्चित गरियो भने कार्यान्वयनमा पनि उनीहरुको सहभागिता सुनिश्चित हुनसक्छ । नगरपालिकाहरुले गर्ने लागत सहभागिताको अभ्यास गाविस तहमा पनि गर्न सके विकास द्रूत गतिमा अघि बढ्न सक्छ । स्थानीयबासीले आफ्नो सक्रियतामा र उनीहरुको पनि केही लगानीमा गरिएका विकासका कार्यहरु दिगो हुन्छन् र उनीहरुले त्यसको संरक्षणमा पनि ध्यान दिन्छन् । त्यसैले दिगो र प्रभावकारी विकासका लागि जनसहभागिता बढाउँदै लैजानु आवश्यक छ । पछिल्लो राजनीतिक परिवर्तनसँगै नेपालले समावेशी समानुपातिक विकास अवधारणा अंगीकार गरेको छ । जसबाट लक्षित समुदायलाई कोटा नै तोकेर बजेट छुट्याउने गरिएको छ । यद्यपी आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा लक्षितवर्गको बजेटको प्रतिशत नै तोकेको छैन । तर पनि स्थानीय तहहरले थोर बहुत बजेट विनियोजन गरेकै छन् । यसरी विनियोजन भएको बजेट अन्य शीर्षकमा खर्च गर्ने गरेको देखिन्छ । यो सरासर विकृति हो । त्यसोत एक शीर्षकमा नगरसभाबाट विनियोजित बजेट अर्को शीर्षकमा खर्च गरिनू पनि विकृति हो, यसलाई पनि हटाउनुपर्छ ।

yfxf gu/kflnsfsf]lzv/sf6 sfp06/af6 lbjf a; ;]jf

विहान	६:१५	बजे काठमाण्डौ (हाइस)
विहान	६:१५	बजे हेटौंडा (फोर्स)
विहान	७:१५	बजे काठमाण्डौ (बस)
विहान	८:००	बजे हेटौडा (बस)
विहान	८:१५	बजे सिमभन्ज्याङ हुँदै काडमाण्डौ (फोर्स)
विहान	९: ००	बजे काठमाण्डौ (मिनीबस)
विहान	९:००	बजे हेटौंडा जम्बो हाइस
विहान	९:४५	बजे काठमाण्डौ फोर्स
विहान	१०:१५	बजे मार्खु, पालुङ हुँदै हेटौंडा (मिनीबर्स)
विहान	१०:१५	बजे काठमाण्डौ(फोर्स)
विहान	१०:३०	बजे हेटौंडा (फोर्स)
विहान	११:१५	बजे काठमाण्डौ (मिनिबस)
विहान	१२:३०	बजे हेटौंडा (बर्स)
मध्यान्ह	१२:३०	बजे काठमाण्डौ (बस)
मध्यान्ह	१:३०	बजे हेटौंडा (मिनीबस)
दिउँसो	१:३०	बजे पालुङ गोगने पकने (मिनीबस)
दिउँसो	१:३०	बजे काठमाण्डौ (फोर्स)
दिउँसो	२:३०	बजे काठमाण्डौ (फोर्स)
दिउँसो	३:००	बजे पालुङबाट मार्खु (बस)
दिउँसो	३:३०	बजे पालुङबाट काठमाण्डौं (बस)

थप जानकारीको लागि नारायणी यातायात दिवा बस सेवा तथा टिकट काउण्टर दामन शिखरकोट इन्चार्ज अरुण लामा ९८५५०७२३२२ र नरेन्द्र अधिकारी ९८५५०७०५६१

dxTjk"0f{6]lnkmf]g gDa/x?

पालुङ एम्बुलेन्स (चालक)	९८१४२०७४०१
आग्रा एम्बुलेन्स (चालक)	९८६०२२३७५५
जनकल्याण उच्च मा.वि.	०५७-६२०३६४
थाहा नगरपालिका कार्यालय	०५७-४०००५६
मत्स्यनारायण मा.वि.	०५७-६२०५१२
ईप्रका पालुङ (प्रमुख)	९८५५०६९४९९
प्रहरी चौकी फाखेल	०५७-६९२५१८
जिल्ला प्रशासन मकवानपुर	०५७-५२०३८८
विद्युत प्राधिकरण पालुङ	०५७-४०००२९

स्थानीय तहको कृषि विकासको कार्यभार र सांगठनिक संरचना

✍ 8f= /fds[0f >]7

हालै एक राष्ट्रिय दैनिकमा प्रकाशित एक समाचारमा पछिल्लो एक दशकमा व्यापार घाटा साँढे चार गुणाले बढेको र चालु आर्थिक वर्षमा व्यापार घाटा बढेर हालसम्मकै उच्च, नौ खर्बसम्म पुग्ने अनुमान गरिएको छ । कृषि व्यवसायीकरणको गति र कृषि उत्पादनको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता कमजोर रहेका कारण कृषिजन्य उत्पादन र वस्तुको आयात उच्च दरले बढ्नु र निर्यातमा उल्लेख्य सुधार हुननसक्नु, व्यापार घाटा ज्यामितिय दरमा बढ्दै जानुको एउटा प्रमुख कारण हो। कृषि विकास एक बहुआयामिक र जटिल विषय भएकोले यससँग जोडिएर आउने विषयहरूको उचित व्यवस्थापन भएमा मात्र कृषि क्षेत्रको द्रुत विकास र बृद्धि सम्भव हुन्छ।

भूमिसम्बन्धि ऐन र नियमावली कार्यान्वयनका कतिपय विषयहरू वर्षौं देखि थाँती रहनु, भू उपयोग नीति कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कानूनी संरचना बनिनसक्नु, कृषिका मुद्दाहरूको सम्बोधनमा राजनीतिक दलहरूको सक्रियता र प्रतिबद्धतामा कमि हुनु, कृषि अनुसन्धान र विकासमा कम लगानी हुनु, सिँचाइ, कृषि सडक, ग्रामिण विद्युतिकरण, कृषि ऋण, कृषि शिक्षाजस्ता अत्यावश्यक पूर्वाधार तथा सेवाहरू कृषि विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभन्दा बाहिर रहनु, नेपाली उत्पादनले भारतीय कृषि उपजसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु आदि कारणहरूले गर्दा कृषि क्षेत्रले सोचेअनुरूप फड्को मार्न सकेको छैन। तर तथ्यबारे पर्याप्त बहस भएको पाइदैंन। देशमा नयाँ संविधानबमोजिम संघीय शासन प्रणाली लागू भई निर्वाचनमार्फत संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गठन हुने क्रममा रहेको र सोही बमोजिम प्रशासनिक पुनर्संरचनाको क्रम पनि अगाडि बढेको सन्दर्भमा विद्यमान समस्या र चुनौती सम्बोधन गर्नको लागि तीनै तहको कृषि विकासको कार्यभार के हुने र कस्तो सांगठनिक संरचना आवश्यक हुन्छ भन्नेबारे व्यापक छलफल र बहस हुनु जरूरी छ।

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ५७ मा व्यवस्था भएको राज्यशक्तिको बाँडफाँडको आधारमा संविधानको अनुसूची ५ देखि ९ सम्म संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरूका एकल र साझा अधिकारहरूको सूची उल्लेख गरिएको छ। नेपाल सरकारले हालै सो बमोजिमका अधिकार सूचीको कार्य विस्तृतिकरणलाई स्वीकृत गरी कार्यान्वयनको लागि जारी गरेको छ। संविधानको कार्यान्वयनको क्रममा प्रदेश नम्बर दुई बाहेकका स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई स्थानीय सरकार गठनको क्रम शुरू भइसकेकोले यो लेखमा स्थानीय तहको कृषि विकासको कार्यभारका बारेमा चर्चा गर्ने प्रयास गरिएको छ।

संविधानको अनुसूची ८ मा कृषि तथा पशु विकास सम्वन्धि स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रको रूपमा कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्यको अलावा कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण उल्लेख भएको पाइन्छ। संविधानतः स्थानीय तहले आवश्यक कानून निर्माण गरी ती अधिकारहरू प्रयोग गर्न सक्ने छन्। यसक्रममा आगामी दिनमा स्थानीय तहले उन्नत बीउ तथा उन्नत नशलको पशुपंक्षीको प्रसार, मल, बीउ र पशुजन्य औषधी एवं दानाको सुलभ आपूर्तिको व्यवस्था, एग्रोभेट, बीउबिजन विक्रेता, मल बिक्रेता, फलफूल नर्सरी, तरकारी नर्सरी आदि दर्ता, नविकरण र अनुगमन, नवीनतम कृषि प्रविधि प्रसार, तालिम एवं प्राविधिक सेवा टेवा, भेटरिनरी सेवा, नियमन सेवा, कृषि व्यवसायीकरण तथा उद्यमशिलता विकास, कृषि तथा पशुजन्य पदार्थमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योग प्रबर्द्धन, स्थानीय एवं रैथाने बाली तथा पशु नश्लको संरक्षण, घाँस तथा चरन व्यवस्थापन, कृषि एवं पशु हाटबजार तथा संकलन केन्द्र स्थापना र सञ्चालन, पोषण लक्षित कार्यक्रम, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, कृषि ऋण तथा विमा व्यवस्थापन, उर्वराशक्ति व्यवस्थापन तथा माटो परीक्षण सेवा, बाली संरक्षण सेवा, कृषि सहकारी प्रबर्द्धन, साना सिँचाई, पानीको स्रोत संरक्षण एवं वर्षाको पानी संकलन प्रविधि, भू-उपयोग नीतिको कार्यान्वयन र जग्गा सुधार, बाँझो जग्गा उपयोग, सामूहिक तथा सहकारी खेती, कृषि सडक तथा ग्रामिण विद्युतिकरणलगायत साना पूर्वाधार विकास, कृषि पर्यटन, युवालाई कृषि पेशामा आकर्षण गर्न युवा लक्षित कार्यक्रमहरू, कृषि तथ्याङ्क व्यवस्थापन आदि कार्यहरू प्रमुख रूपमा सन्चालन गर्नु आवश्यक छ।

स्थानीय सरकारमार्फत उपरोक्त कार्यहरू कार्यान्वयन गर्नको लागि स्थानीय तहमा कृषि विकास एवं सेवा प्रवाहको लागि कस्तो सांगठनिक संरचना र जनशक्ति आवश्यक हुन्छ भन्ने बारेमा केन्द्रमा आवश्यक गृहकार्य भइरहेको बुझिन्छ। नेपाल सरकारले हालै 'स्थानीय तहमा प्रशासनिक संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धि आदेश, २०७४' जारी गरी निर्वाचन सम्पन्न भएका स्थानीय तहहरूमा कर्मचारी खटाउन शुरू गरेको छ। तीनै तहको कार्यक्षेत्र र जिम्मेवारीको आधारमा आवश्यक सांगठनिक संरचना र जनशक्तिबारे विस्तृत संगठन र व्यवस्थापन सर्भे हुन र कर्मचारी समायोजन सम्बन्धि ऐन बनी कार्यान्वयनमा आउन समय लाग्ने देखिन्छ। तथापि, कृषि विकास र व्यवसायीकरणको सम्भाव्यताको आधारमा कृषि, पशुपंक्षी, साना तथा गैरपरम्परागत सिँचाइ लगायतका क्षेत्रका माथि उल्लेखित कार्यहरू सन्चालन गर्न छ देखि आठ शाखा र १५ देखि २० जनाको जनशक्ति क्षमता रहने स्थानीय तहमा कृषि विकास कार्यालय गठन गर्नु उपयुक्त हुन्छ। साथै, उक्त कार्यालयको नेतृत्व गाँउपालिका र नगर पालिकाको हकमा बरिष्ठताको आधारमा कृषि सेवाका राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीले गर्ने र उप तथा महानगरपालिकाको हकमा राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीले गर्ने वा कृषि विकासको सम्भाव्यताको आधारमा नेतृत्व गर्ने तह निर्धारण पनि गर्न सकिन्छ। त्यसैगरी वडा कार्यालयमा राजपत्रअनंकित प्रथम वा द्वितिय श्रेणीका एकएक जना कृषि प्राविधिक र पशुसेवा प्राविधिक राख्नु उपयुक्त हुन्छ । साथै कामको प्रकृति र हालसम्मको अभ्यासको आधारमा कृषि र पशुपंक्षीसम्बन्धि विषय हेर्ने गरी अलगअलग कार्यालयको व्यवस्था गर्न सकिन्छ।

kb]z / :yfgLo txaLr ;dGjo

स्थानीय तहको विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन प्रदेश र स्थानीय तहबीच एक समन्वयकारी भूमिका खेल्ने तहको आवश्यकता देखिन्छ। बृहत्तर कृषि विकासको सन्दर्भमा तीनै तहबीच नीति तथा कार्यक्रममा सामञ्जस्यता ल्याउन, स्थानीय तहको कृषि र पशुको इकाई र कार्यरत जनशक्तिको प्राविधिक र व्यवस्थापकीय क्षमता विकास गर्न, एकभन्दा बढी स्थानीय तहहरूमा प्रदेश र संघमार्फत सञ्चालन हुने आयोजना, कार्यक्रम र अन्य गतिविधिको समन्वय गर्न र 'इकोनोमिज् अफ स्केल' प्राप्त गर्नको लागि एकभन्दा बढी स्थानीय तह समेटिने कृषि/पशुको उत्पादन ब्लकहरूको स्थापना र व्यवस्थापन गर्न प्रदेश मातहत रहने गरी एक छुट्टै निकाय आवश्यक देखिन्छ। हालकै जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र पशुसेवा कार्यालयलाई मिलाई सानो र चुस्त बनाएर त्यस्तो समन्वयकारी निकायको रूपमा परिणत गर्न सकिन्छ। विकल्पको रूपमा एकभन्दा बढी जिल्ला समेटेर 'एग्रो इकोलोजिकल जोन'को आधारमा डिभिजन कार्यालय स्थापना गर्न सकिन्छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय भएमा हालकै ७५ जिल्लामा रहने वा डिभिजन कृषि विकास कार्यालय भएमा ३५ वा २५ को सत्यामा राख्नु उचित हुन्छ। जनशक्तिको हकमा यस्तो कार्यालयमा कृषि सेवाको रापद्धि श्रेणीको तहगत प्रणाली अन्तर्गत सबैभन्दा माथिल्लो तहको बरिष्ठ अधिकृतको नेतृत्वमा १५ जनाको दरबन्दी कायम गर्नु उचित हुन्छ।

संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार अन्तर्गत रहने कार्यालयहरूको संगठनात्मक संरचना र आवश्यक जनशक्तिको यकिन भएपछि त्यस्ता कार्यालयमा हाल निजामति सेवा लगायतका सरकारी सेवामा कार्यरत जनशक्तिको समायोजन गरिने छ। कर्मचारी समायोजन सम्बन्धि कानून तर्जुमा गर्दा निजामति सेवाका आधारभूत सिद्धान्त, मान्यता र स्थापित अभ्यासहरूलाई समेत ध्यानमा राख्नुपर्दछ। त्यस्तो कानूनले वृत्ति विकासको समान अवसर प्रदान गरी कार्यरत जनशक्तिले उत्प्रेरित भई उच्च मनोबलका साथ काम गर्ने अवस्थाको सुनिश्चित गरेको हुनुपर्छ। वृत्ति विकासको सन्दर्भमा विकल्पको रूपमा हालकै निजामती सेवा ऐनमा भएको व्यवस्थामा आवश्यक परिमार्जन गरी केही शर्तसहित मूलरूपमा तीनै तहमा कार्यरत जनशक्तिको वृत्ति विकासको दायरा तीनै तह हुन सक्नेगरी बनाउनु उपयुक्त हुन्छ।

प्रशासनिक पुर्नसंरचनाको जारी अभ्यास र गृहकार्य अन्तर्गत कृषि क्षेत्रको वर्तमानको आवश्यकता र चुनौती सम्बोधन गर्न सक्ने गरी तीनै तहले सम्पादन गर्नु पर्ने भूमिकाको निर्क्योलको आधारमा चुस्त सांगठनिक संरचनाको विकास गर्ने राम्रो अवसर आएको छ। संगठनको जीवनमा विरलै आउने यस्तो मौकाको सदुपयोग गरी समयसापेक्ष र दूरगामी प्रभाव रहने भविष्यपरक सांगठनिक संरचना निर्माण गर्न सकेमा कृषि व्यवसायीकरण र कृषिमा औद्योगिकीकरणमार्फत रोजगारीका अवसर मा बृद्धि भई गरिबी निवारण र सबल अर्थतन्त्र निर्माणमा ठूलो टेवा पुग्नुको अलावा आयात प्रतिस्थापन र निर्यातमा बढोत्तरी मार्फत बढ्दो व्यापार घाटा कम गर्न सकिने छ। यो अवसरको हामीले सही सदुपयोग गर्न सकेनौं भने नेपालको कृषि पछि पर्ने र हामीले सधैं पश्चाताप मात्र गर्नुपर्ने अवस्था आउन सक्छ। त्यसैले राजनीतिक तथा प्रशासनिक नेतृत्वको अलावा आम कृषक वर्ग र कृषिकर्मीका साथै अन्य सरोकारवालाहरूले यस विषयमा गम्भीरता प्रदर्शन गरी पर्याप्त छलफल र बहस मार्फत निश्कर्षमा पुग्नु आवश्यक देखिन्छ।

यस्तो छ, थाहानगरको नीति तथा कार्यक्रम

विकास खबरपत्रिकाको यस अंकमा प्रस्तुत छ, ३० असारमा प्रथम थाहा नगरसभा नगर प्रमुख लवशेर विष्टबाट प्रस्तुत भई पास भएको नीति तथा कार्यक्रम ।

- थाहा नगरपालिकाको समग्र गुरू योजना निर्माण गरी नगरको विकास कार्य सोही अनुसार क्रमशः कार्यान्वयन गरिने निति लिईने छ ।
- नगर क्षेत्रको सम्पूर्ण बिबरण खुल्ने गरी नगर प्रोफाइल तयार गरी आगामी आर्थिक वर्ष देखी बजेट तथा योजना तर्जुमा कार्यक्रमलाई अझ ब्यबस्थित बनाइनेछ ।
- त्रिभुवन राजपथ अन्तर्गत मकवानपुरको भैसेदेखि नौबिसेसम्मको सडक छेउ छाउका ढुङ्गामा मूर्तिकलाका माध्यमबाट पर्यटन प्रवर्द्धन गर्दै पर्यटन मार्गको रूपमा विकास गर्दै नगरको एउटा स्थान पहिचान गरी उक्त स्थानमा अन्तराष्ट्रिय मूर्तिकला गरी थाहा स्मारकको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकाको बजेटबाट निर्माण भएका प्रत्येक सडकको दायाँबायाँ वृक्षारोपण गरी हरियाली थाहानगरको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- थाहा नगर भित्रका ६ वटै भेगहरूमा कम्तिमा एक एकवटा पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरी ती स्थलहरूलाई पर्यटकीय स्थलहरूमा विकास गरिनेछ ।
- सामाजीक सुरक्षा भत्तालाई बैकिंग प्रणालीबाट वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिदै असक्षमहरूको घरदैलोमा रकम बितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिदै असक्षमहरूको घरदैलोमा पुऱ्याइनेछ ।
- सामाजिक न्याय, सामाजिक समानता, उपलब्ध स्रोत साधनको प्रभावकारी वितरण, विकासको न्यायोचित वितरण, सामाजिक सुरक्षा जस्ता विषयमा विशेष ध्यान दिइ कार्यक्रमहरू निर्धारण र सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरमा विभिन्न कार्यक्रम तथा योजनाहरू संचालन गर्दा कार्यक्रमको प्रकृतिको आधारमा नगरभित्रका गैरसरकारी संस्था, संगठित संस्था, नागरिक समाज, नीजी क्षेत्र आदिसँग सहकार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा पार्किङ स्थलको निर्माण गरी सावारी आवागमनलाई सहज बनाइनेछ ।
- थाहानगरको दामन सिमभन्ज्याङमा पाण्डा र चौरी संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- चालु खर्चको न्यूनीकरण गर्दै पुँजीगत खर्चको बढोत्तरी गर्ने, खर्चको प्रभावकारिता र प्रतिफल बढाउने, राजस्वका श्रोतहरू बढाउने, राजस्वको प्रभावकारी परिचालन गर्ने दिशामा अघि बढिनेछ ।
- वित्तीय सेवामा आम नागरिको पहुँच बढाउन, वित्तीय साक्षरता कार्यत्रमलाई प्रोत्साहन, सहकारी क्षेत्रको प्रोत्साहन, बैकिंग प्रणालीलाई जनताको घरदैलोसम्म पुऱ्याउने प्रयास गरिनेछ ।
- लघु उद्यमशीलता सिर्जना र प्रबर्धन गरी रोजगारीको विस्तारमा ध्यान दिइनेछ ।
- कृषि, पर्यटन र व्यापारको प्रबर्धन गर्दै स्थानीय पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- शहरी सुन्दरता प्रबर्धनका लागि बगैचा एवं पार्क निर्माण, शहरी वृक्षारोपण, बिश्रामस्थलहरूको निर्माण गरिनेछ ।
- फोहोर व्यवस्थापनका लागि निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा जोड दिई, जैविक एवं अजैविक फोहोर छुट्याउने, प्लाष्टिकजन्य पदार्थको प्रयोगमा नियमन र दुरूत्साहन, व्यवस्थित सेरिगेशन हाउसको निर्माण जस्ता क्रियाकलापमा जोड दिइनेछ ।
- थाहानगरलाई नमूना सामूहिक खेती, व्यवसायिक खेती र अर्गानिक खेती गर्ने स्थलको रूपमा विकास गरी देश विदेशमा प्रचार प्रसार गरी आन्तरिक र बाह्य पर्यटकहरू भित्र्याउने नीति लिइने छ ।
- थाहा नगर भित्र शैक्षिक क्षेत्रको विकास गरी, विभिन्न किसिमका प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना, रिसर्च सेन्टरहरूको स्थापना, विश्वविद्यालयहरू र निजि आवाशीय विद्यालयहरूको स्थापनालाई अनुकुल बातावरण बनाई देशकै नमूना शैक्षिक गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- थाहा नगरमा जडिबुटि्ट सम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी जडिबुटी र बनस्पतिहरूको प्रयोगबाट स्थापना गर्न सकिने उद्योगको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने नीति लिई टिष्टुङ र दामनको वनस्पती उद्यानलाई नगरको स्वामित्वमा ल्याउन पहल गरिनेछ ।
- थाहानगरको दामनमा रहेको भ्यूटावरलाई नगरको स्वामित्वमा ल्याई पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- साविक ६ वटै गाविसहरूमा एकीकृत बस्ति विकास गरी नमूनायुक्त पर्यटकीय गाउँहरूको पहिचान गरी प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
- थाहानगर भित्रका महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरूको विकास र सम्बर्धनको लागि योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- थाहानगरको विभिन्न क्षेत्र प्याराग्लाइडिङ सम्भाव्यता बोकेका ठाउँहरूको अध्ययन गरीनेछ ।
- थाहा नगरका विभिन्न भेगहरूमा रमणीय पार्क, अनुसन्धान, पिकनिक पार्क, जेष्ठ नागरिक पार्क, युवा पार्क आादिको निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- हिमाली दृश्यावलोकन गर्नको लागि विभिन्न उच्च स्थलहरूमा भ्यू टावरहरूको निर्माण गर्नुका साथै पर्यटन सम्बन्धि भौतिक संरचनाहरूको निर्माण गरी संचार माध्यमबाट देश विदेशमा श्रव्य दृष्यहरूको व्यापक प्रचार प्रसारको व्यवस्था मिलाई प्रचार प्रसार गरिनेछ
- थाहा नगरको मुल आधारमध्ये कृषि पनि एक भएको हुँदा कृषिमा व्यापक सुधार, आधुनिकीरण र व्यवसायिकीकरणका लागि जोड दिइनेछ ।
- यसै वर्ष थाहा नगरपालिकाको झम्केश्वरी मावि परिसरमा स्थापना भएको कृषि वन अनुसन्धान केन्द्रलाई सुविधा सम्पन्न बनाइ अनुसन्धान केन्द्रसंग समन्वय गरी यस क्षेत्रमा उन्नत जातको विउ उत्पादनको क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- थाहा नगरको छ वटै साविक गाविसबाट एक/एक जना उत्कृष्ट कृषक पहिचान गरी पुरस्कृत गरिने छ ।
- नगरभित्रका विद्यालयलाई बालमैत्री विद्यालय बनाउन विस्तृत अध्ययन र बालमैत्री विद्यालयका सूचकहरूका आधारमा केन्द्रीय बाल कल्याण समितिसंगको सहकार्यमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- विद्यालयहरूमा अंग्रेजी माध्यमलाई समेत जोड दिई अँग्रेजी भाषामा नगरका बालबालिकालाई आकर्षित गर्न विदेशी स्वयंसेवकहरू ल्याउने प्रवन्ध गरी होमस्टेमा आउने विदेशी पर्यटकहरूलाई स्वयंसेवकको रूपमा विद्यालयहरूमा कक्षा लिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषि अनुसन्धान केन्द्रलाई भविष्यमा क्यम्पसकै रूपमा विकास गर्न प्रक्रिया अघि बढाइनेछ ।
- काठमाण्डौंबाट थाहा नगरपलिकासम्म मकवानपुरको उत्तरी क्षेत्रका बासिन्दा एवं पर्यटकहरूको सहज पहुाचको लागि चित्लाङ थानकोट शुरूङमार्गको संभाव्यता अध्ययन गरी निर्माणको लागि संघीय सरकारमा अनुरोध गरिनेछ ।
- कृषिको पकेट क्षेत्रको रूपमा रहेको थाहा नगरपालिकामा बीऊ आलु तथा अन्य तरकारीजन्य उपजहरू राख्नको लागि कोल्डस्टोर निर्माण गरिनेछ ।
- प्राविधिक शिक्षाको पढाईलाई प्रोत्साहन गर्नको लागि हाल संचालनमा रहेका चित्लाङमा वन विज्ञान, आग्रामा सिभिल इन्जिनियरिङ, दामनमा कृषिको अध्यापन भइरहेकोमा अन्य भागहरूमा पनि क्रमशः प्राविधिक विषयलाई जोड दिने नीति लिइएको छ ।
- थाहानगर भित्रका सम्पूर्ण वडालाई समेट्नेरी विस्तृत सडक गुरूयोजना तयार गरिनेछ ।
- थाहा नगरमा पाँच वर्ष भित्र सम्पुर्ण सडकहरूलाई स्तर उन्नती गरी सबै सडक संजालहरूलाई छेउ छेउमा वृक्षारोपण गरी हरित सडक निर्माण गर्ने नीति लिइने छ ।
- नगरका विभिन्न भागहरूमा पक्कि पुलहरूको माग आइरहेको सन्दर्भमा संभावयता अध्ययन गरी नगरका विभिन्न भागहरूमा झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण, कजवेहरू निर्माणको नीति लिइनेछ ।
- युवाहरूलाई शरीरिक तन्दुरूस्तीका लागि खेल प्रति युवाहरूको आकर्षणलाई मध्य नजर राख्दै ईन्द्रायणी चउर प्रस्तावित राष्ट्रिय खेल मैदान नगरकै मुहार फेर्ने योजनाको रूपमा लिइ बनिसकेको डि.पि. आर. अनुसार कार्यन्वयनमा लैजाने नीति लिइएको छ
- नगर भित्र वार्षिक रूपमा खेलको क्यालेडर बनाइ खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरिने छ ।
- व्यवशायमा नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरी होमस्टे, होटल, रिसोर्ट व्यवसायको क्षेत्रमा प्रोत्साहित गराई पर्यटन व्यवसायी बनाइ रोजगार सिर्जना गराउने नीति लिइने छ ।
- थाहानगरमा एक घर एक धाराको अवधारणा बनाई विस्तृत थाहा खानेपानी योजना लागू गरिने छ ।
- उपभोक्ता समितिहरू गठन हुँदा नाम मात्रको सहभागी हुने गरेको, उपभोक्ता समिति गठन कार्यविधिको परिपालन नगरेको, समावेशी हुन नसकेको तथा सदस्यहरू अपेक्षाकृत सक्रिय हुन नसकेको यथार्थको महशुस गरिएकै छ । यस सन्दर्भमा उपभोक्ता समितिका अध्यक्षहरूले समग्र उपभोक्ताको प्रतिनिधित्व र नेतृत्व प्रदान गर्दै पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले काम गर्न जरूरी छ । यसका लागि उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूलाई नैतिक आचरणयुक्त, जवाफदेही तथा इमानदार बनाउन उपयुक्त अनुशिक्षण तथा कार्यशालाहरूको आयोजना गरिनेछ ।
- थाहा नगरको सडकहरूलाई नजिकको गाउँपालिका तथा जिल्ला र राजधानी काठमाण्डौं तथा मुख्य राजमार्गहरूमा जोड्न सकिने सम्भावनालाई प्राथमिकता दिई सोही अनुसार अन्तर स्थानीय तह तथा अन्तर जिल्ला समन्वय मार्फत् कार्यान्वयनमा जोड दिइने नीति लिइनेछ ।
- वैज्ञानिक वन ब्यबस्थापन, वन पैदावार व्यवस्थापन, वन्यजन्तुको सुरक्षाका लागि सम्बन्धित निकायसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- सांस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण, परम्परागत संस्कृतिको प्रबर्धन, धार्मिक समपदाहरूको विकाससम्बन्धी क्रियाकलापलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- आर्थिक एवं सामाजिक रूपले विपन्न बर्ग र लक्षित बर्ग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- अपांगता भएका व्यक्तिको संरक्षण, ज्येष्ठ नागरिकको सम्मान, बालबालिकाको विकासका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पालुङ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पालुङबाट निःशुल्क ल्याब सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- मदिरा तथा सुर्तिजन्य बस्तुको प्रयोग तथा बिक्रीवितरणलाई नियमन गरी लागु पदार्थ दुर्व्यसनलाई नियन्त्रण र सचेतनामूलक कार्यक्रमका लागि पहल गरिनेछ ।
- नगरभित्र प्रत्येक वडामा नगरपालिकाका तर्फबाट कम्तिमा एक सामुदायिक तथा व्यापारिक भवनहरूको संरक्षण गरी आम्दानीको श्रोत परिचालनको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नगरको प्रत्येक वडाहरूमा एक सामुदायिक पुस्तकालायहरूको स्थापना गरी उक्त पुस्तकालयलाई इ-लाइब्रेरीको रूपमा विकास गर्दै सार्वजनिक श्रोत केन्द्र र डाटा सेन्टरको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- थाहा नगरमा झण्डै ३ दर्जन सामुदायिक वनहरू रहेको यथार्थलाई मध्यनजर गरी ती सामुदायिक वनहरूको श्रोत सर्वेक्षण तथा त्यसले शोषण गर्ने कार्वनडाइ अक्साइडको अध्ययन गरी कार्वन व्यापारबाट प्राप्त हुने रोयल्टी लिनका लागि संघीय सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ ।
- भूकम्पपछिको पुनर्निर्माण, पूर्ण सरसफाइ, बालमैत्री स्थानीय शासन, लैंगिक मैत्री नगर, हिंसामुक्त नगर, प्लास्टिक मुक्त नगर, वातावरणमैत्री नगर, सुधारिएको चुल्हो प्रयोग गर्ने नगर, पूर्ण खोपयुक्त नगर लगायत नगरलाई नमुना नगर बनाउन अन्तरराष्ट्रिय संस्थाहरूलाई नगरका गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी कार्य गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
- चालु आर्थिक वर्ष भित्रै नगर यातायात गुरूयोजना निर्माण गरिनेछ ।
- वडाहरूको समानुपातिक विकास गर्न भूगोल र जनसंख्याको आधारमा आगामि वर्षबाट प्रत्येक वडाको बजेट सिलिङ बनाई उक्त बजेटलाई वडाकै निर्णयको आधारमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई स्वच्छता समन्वय समिति गठन गरी उक्त समितिको परीचालनबाट समस्याग्रत स्थानहरूको पहिचान गरी लागत साझेदारीमा खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरभित्रको खानेपानी आयोजना तथा खानेपानी वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थति बनाई खाने पानी व्यवस्थापन बोर्ड स्थापना गरिनेछ ।
- प्रकोपबाट नगरवासीको सुरक्षाको लागि समयमा प्रकोप सुचना प्रवाह तथा प्रकोप क्षेत्रमा समयमै उद्धार तथा राहत कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विपद व्यवस्थापन कोष खडा गरिनेछ ।
- भुकम्प पछिको पुनः निर्माण कार्यमा निजि आवास निर्माणमा नक्सापास व्यवस्थालाई अनिवार्य गर्दै राष्ट्रिय पुनः निर्माण प्राधिकरणले तय गरेको नमुना अनुसार घर निर्माण गर्नेलाई नगरपालिकाले नक्सा पास प्रक्रियामा लिने दस्तुरमा ५० प्रतिशत र अन्य घर निर्माण गर्नेको हकमा आगामी २ वर्षका लागि २५ प्रतिशत छुट दिने नितिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासका लागि पकेट क्षेत्रहरूको पहिचान, मूल्य अभिबृद्धियुक्त उत्पादन, व्यवसायिक खेति, नगदे खेति एवं उच्च संभावनायुक्त फलफुलहरूको खेति, कृषि प्रणालीलाई व्यापार र उद्योगसँग आबद्ध गर्ने, सिंचाई, मल बीउको सहज उपलब्धता, सिचाईको विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
- कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, शिक्षा र वनसंग सम्बन्धीत कार्यात्रम विषयगत निकायसंग सहकार्य गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्रत्येक नागरिकको स्वास्थ्य प्रबर्धन, उचित मूल्यमा गुणस्तरीय

बाँकी पृष्ठ ४ मा

मकवानपुरमा कृषक सहायता कोष सञ्चालन

◆ **विकास समाचारदाता**

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय मकवानपुरले जिल्लामा रहेका कृषकहरूको लागि कृषक सहायता कोष सञ्चालनमा ल्याएको छ । प्राकृतिक प्रकोप लगायत अन्य समस्याका कारण कृषि उत्पादनमा क्षति भएको अवस्थालाई सहयोग गर्ने उद्देश्यका साथ कृषक सहायता कोष सञ्चालनमा ल्याईएको कार्यालयले जनाएको छ ।

प्राकृतिक प्रकोपका कारण कृषि क्षेत्रमा हुने नोक्सानीलाई केही कम गर्न कार्यालयले कोष सञ्चालनमा ल्याईएको हो । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले ५० हजार रूपैयाँ कोषमा राखेको जनाएको छ । कार्यालयकी बाली विकास अधिकृत रचना देवले भने, 'कृषि क्षेत्रमा भएको क्षतिबाट किसानले भोग्नु परेको समस्यालाई कम गर्न कृषक सहायता कोष सञ्चालनमा ल्याईएको हो । यसमा कृषि कार्यालयको पनि केही बजेट रहेको छ । थप बजेट कृषक समूहहरूले पनि जम्मा गर्छन् ।'

कोषमा रकम जम्मा गर्ने कृषक समूहलाई प्राथमिकता दिएर विपतमा सहयोग गरिने उहाँले जानकारी दिए । उहाँका अनुसार कृषक सहायता कोषमा २० वटा समूहले रकम जम्मा गरेका छन् । हालसम्म कोषमा ६१ हजार रूपैयाँ जम्मा भएको भन्दै आगामी वर्षबाट कोषको रकममा वृद्धि हुने उनले बताए । कृषक समूहले कोषमा रकम जम्मा गर्न वर्षमा अनिवार्य ५ सय रूपैयाँ बचत गर्नुपर्ने बताईएको छ । कृषकको कृषि उत्पादनमा क्षति भएमा कृषक सहायता कोषबाट प्रतिहेक्टर ५ हजार रूपैयाँसम्म सहयोग गरिने कार्यक्रम रहेको बाली विकास अधिकृत देवले जानकारी दिए । उनका अनुसार बिस्तारै कृषक सहायता कोष सबै किसानमा लैजाने योजना रहेको छ ।

मकवानपुरका ७ सय ६ उम्मेद्वारहरुको धरौटी जफत

◆ **विकास समाचारदाता**

स्थानीय तह निर्वाचनमा मकवानपुर जिल्लाका स्थानीय तहबाट विभिन्न पदमा उठेका ७ सय ६ उम्मेद्वारहरूको धरौटी जफत हुने भएको छ । मकवानपुरको ८ वटा गाउँपालिका, एउटा नगरपालिका र उपमहानगरपालिकाको स्थानीय तहको लागि उम्मेदवारी दिएका मध्य ७ सय ६ जनाको धरौटी जफत हुने कार्यालयले जनाएको छ । निर्वाचनमा कूल खसेको सदर मतको १० प्रतिशत मत नआएमा धरौटी जफत हुने जिल्ला निर्वाचन कार्यालय मकवानपुरले उल्लेख गरेको छ ।

मकवानपुरमा जम्मा २ हजार २ सय ४० उम्मेद्वार मध्ये सबैभन्दा बढि हेटौंडा उपमहानगरपालिकाको उम्मेद्वारहरूको धरौटी जफत हुने भएको छ । ईन्द्रसरोबर गाउँपालिकामा १ सय जनाले उम्मेद्वारी दिएका मध्ये ३२ जनाको धरौटी जफत हुने भएको जिल्ला निर्वाचन कार्यालय मकवानपुरले जनाएको छ । यस्तै, कैलाश गाउँपालिकामा २ सय १ जना उम्मेद्वार मध्ये ४९ जना उम्मेद्वारहरूको धरौटी जफत हुने भएको छ । त्यस्तै, भिमफेदी गाउँपालिकामा १ सय ८६ को उम्मेद्वारी परेको मध्ये ४५ जनाको धरौटी जफत हुने भएको कार्यालयले उल्लेख गरेको छ ।

त्यसैगरी, बाग्मती गाउँपालिकामा १ सय ९० जनाको उम्मेद्वारी परेको मध्ये ४४ जनाका धरौटी जफत हुने देखिन्छ भने बकैया गाउँपालिकामा परेको २ सय ४७ उम्मेद्वारी मध्ये ६२ जनाको धरौटी जफत हुने भएको हो । मकवानपुरगढी गाउँपालिकामा परेको १ सय ७० जनाको उम्मेद्वारी मध्ये ४८ जनाको धरौटी जफत हुने भएको छ भने मनहरी गाउँपालिकामा २ सय १३ जनाको उम्मेद्वारी मध्ये ७३ जनाको धरौटी जफत हुने भएको निर्वाचन कार्यालय मकवानपुरले जानकारी दिएको छ । त्यस्तै, राक्सिराङ गाउँपालिकामा ५५ जना उम्मेद्वारहरूको धरौटी जफत हुने भएको छ जहाँ १ सय ६५ जनाको उम्मेद्वारी परको थियो ।

मकवानपुरको उत्तरी थाहा नगरमा सबै पदमा गरेर २ सय ७३ जनाको उम्मेद्वारी परेको मध्ये ९८ जनाको धरौटी जफत हुनेछ । निर्वाचनमा सबैभन्दा धेरै हेटौंडा उपमहानगरपालिकामा २ सय जना उम्मेद्वारको धरौटी जफत हुने भएको छ । हेटौंडा उपमहानगरपालिकामा सबै पदका लागि गरेर ४ सय ९५ जनाको उम्मेद्वारी परेको थियो । उम्मेद्वारी दर्ता गर्नका लागि वडा सदस्य पदमा ५ सय रूपैयाँ धरौटी तिर्नु पर्ने थियो ।

यस्तै, वडा अध्यक्षको लागि १ हजार रूपैयाँ र प्रमुख तथा उपप्रमुख उम्मेदवार ीको लागि १ हजार ५ सय धरौटी तिर्नुपर्ने निर्वाचन कार्यालय मकवानपुरका सूचना अधिकारी दिनेश श्रेष्ठले जानकारी दिए ।

यस्तो छ, थाहानगरको... ..

वस्तु तथा सेवा प्राप्त गर्ने, आफूले खरिद गरेको वस्तु तथा सेवाको पूर्ण जानकारी प्राप्त गर्ने लगायतका व्यवस्थाका लागि वजारको अनुगमन तथा उपभोक्ता हितको संरक्षण गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिइनेछ ।

- उच्च संभावनायुक्त प्राकृतिक मनोरम एवं धार्मिक स्थानहरूको पर्यटन पूर्वाधारहरूको विकास गरी पर्यटन एवं व्यवसायिक क्षेत्रलाई आबद्ध गरी सार्वजनिक निजी क्षेत्रको सहकार्यात्मक सम्बन्ध विकास गर्दै आन्तरिक पर्यटनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- अबैज्ञानिक भू-उपयोगलाई नियन्त्रण गर्न, वातावरणीय व्यवस्थापन, प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण एवं उपयोगका लागि समग्र नगर क्षेत्रको वातावरणीय अध्ययन गर्ने, बाढी एवं पहिरो नियन्त्रणका लागि कार्यक्रम सञ्चालन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- खनिजजन्य पदार्थको उपयोगको योजना बनाई, पूर्वाधार निर्माणलाई सम्भावित खानी तथा प्राकृतिक स्रोत क्षेत्रसँग आबद्ध गराइनेछ ।
- उर्जा सुरक्षालाई ध्यान दिई विद्युतको नियमित आपूर्तिका लागि पहल एवं वैकल्पिक उर्जा प्रबर्धन, सडक सौर्यबत्ति जडान गर्ने कार्यक्रममा जोड दिइनेछ ।
- भूकम्प, बाढीपहिरो लगायत विपद जोखिमबाट सुरक्षाको लागि वडास्तरमा खुल्ला क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने र ति क्षेत्रलाई पिकनिक स्पटको रूपमा विकास गर्ने तथा घना बस्तीहरूमा विपद सूचनाको साइरनको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
- स्वेच्छिक रूपमा कर तिर्ने मनस्थितिको विकास गर्न सम्बन्धित क्षेत्रबाट उठेको करलाई सम्बन्धित क्षेत्रको समेत विकासमा आबद्ध गर्नेतर्फ ध्यान दिदै करदाता सम्मानका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सुशासन, मौलिक हक, मानव अधिकारको प्रबर्धन, विधिको शासन स्थापना गर्ने कार्यदिशा तय गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरूस्त बनाउन सेवाग्राही पहुँचलाई सरल एवं सहज बनाउन, सूचना प्रवाह, सूचना प्रविधिको प्रयोग, ई-गभर्नेन्सको प्रयोग, सेवाग्राहीमैत्री संरचना, कामप्रति प्रतिबद्ध कर्मचारीतन्त्रको विकासमा जोड दिइनेछ ।
- प्रत्येक वडा कार्यालयलाई पूर्वाधार सम्पन्न बनाउन सात वटा वडा कार्यालयको आफ्नै निजी भवन निर्माण गरिनेछ ।
- अत्यूतम् नगरपालिका निर्माणका लागि अन्य स्थानीय तहसँग सहकार्य, विभिन्न राष्ट्रिय एवं अन्तराष्ट्रिय स्तरमा नगरपालिकासँग भगिनी सम्बन्ध स्थापित गरी अघि बढिनेछ ।
- डुबान, कटान तथा भु-क्षय नियन्त्रण तथा वस्ती बचाउ गर्न जिल्ला तथा केन्द्रमा पहल गरिनुका साथै २०७२ को विनासकारी भूकम्पपछिको पुर्ननिर्माणलाई सघाउ पुऱ्याउन वडास्तरीय सामुदायिक पुर्ननिर्माण समिति गठन गरी पुर्ननिर्माण कार्यलाई थप तिब्रता दिइनेछ ।
- राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको पहुँच पुग्न नसकेका बस्तीहरूमा विद्युतीकरण गर्ने तथा बैकल्पिक उर्जाको व्यवस्था गर्न उचित योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लागू गरिनेछ आग्रा र टिस्टुङका विद्युतीकरण हुन नसकेका वस्तीहरूमा तत्काल सौर्य उर्जा तथा लघु जलविद्युत आयोजनालाई अघि बढाइ यस्तो आयोजना सञ्चालन गर्दा उपभोक्ताहरूलाई कम्तिमा ३० प्रतिशत रकम अनुदान दिने नीति लिइनेछ ।
- आगामी दिनमा नक्सा पास गर्दा नयाँ बन्ने घरहरूमा उर्जा प्रवर्द्धनको लागि अनिवार्य रूपमा सोलार प्यानल जडान वा शौचालय निर्माणको नितिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरका सम्पूर्ण सरकारी कार्यालयहरूमा फ्रि वाइफाइको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीहरूलाई इन्टरनेटको माध्यमबाट सूचना प्राप्त गर्ने वातावारण बनाइनेछ ।
- नागरिकले वडा तथा नगर कार्यपालिकाबाट प्राप्त गर्ने सेवासम्बन्धी सूचना तथा नागरिक वडापत्रका लागि नगरपालिकाले छुट्टै एप्स निर्माण गरी नियमित रूपमा अपडेट गर्ने, नागरिकहरूलाई सुसूचित गर्न विशेष सूचना प्रदान गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा सुनौलो हजार दिन, बहुपक्षीय पोषण कार्यक्रम, गरिवी निवारण कोष जस्ता कार्यक्रमहरूलाई भित्र्याउन पहल गरिनेछ ।
- थाहा नगरलाई बाल मैत्री नगर घोषणा गर्न बालमैत्री नगर योजना बनाई आगामी दुईवर्षभित्र बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिका कार्यालयबाट प्रवाह हुने सूचना नगरपालिका क्षेत्र भित्रबाट प्रकाशन, प्रशारण हुने पत्रपत्रिका, रेडियो तथा अनलाइनहरूबाट प्रवाह गरी स्थानीय संचार माध्यमको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- नगरको विपद् व्यवस्थापन योजना निर्माण गरी सो अनुरूप राहत, उद्धार सामग्रीको व्यवस्थापन, विपद नक्सांकन, तालिम, विपद व्यवस्थापन कोष, आपतकालीन कार्य सञ्चालन लगायतका कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा पक्की सडक निर्माण गरी प्रत्येक वडाका केन्द्रहरूमा बजार क्षेत्रबाट सहज पहुँच स्थापित गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रभित्र अतिक्रमण गरिएका संरचना हटाउने, फुटपाथको निर्माण गर्ने लगायतबाट मुख्य बाटो र शहरलाई ब्यबस्थित बनाइनेछ ।
- सबैका लागि स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउने गरी खानेपानी तथा सरसफाईका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- युवाहरूको व्यक्तित्व, नेतृत्व तथा क्षमता विकासका लागि उपयुक्त कोर्षको डिजाइन गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगरको सुरक्षाका लागि एकीकृत रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी नगर सुरक्षा योजना निर्माण गरिनेछ ।
- आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रलाई व्यवस्थित बनाउने नीति लिइनेछ ।
- थाहा नगरको विकासमा सार्वजनिक, निजी तथा सहकारी क्षेत्रको योगदानलाई मध्यनजर गरी तीनै क्षेत्रको प्रभावकारी परिचालनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- स्थानीय तह सञ्चालनका लागि आबश्यक बिभिन्न नीति, दीर्घकालिन योजना तथा कानुनहरूको तर्जुमा गरी नगरपालिकाको कार्यलाई व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- अगामी पाँच वर्षमा यस नगरपालिकालाई समृद्ध बनाउन नगर गुरूयोजनालाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान, वित्तीय हस्तान्तरण लगायत आन्तरिक श्रोतहरूको प्रभावकारी परिचालन गरी मौद्रिक मूल्यको सार्थकता कायम गर्ने दिशामा ध्यान दिइनेछ ।
- नगरबासीको घर भाडा, व्यवसाय तथा सवारी साधनको लगत तयार गरी करको दायरामा ल्याउनुका साथै नेपाल सरकारका राजस्व संकलन गर्ने निकायहरूसँग सूचना प्रवाह र समन्वयात्मक रूपमा कार्य गरी आन्तरिक स्रोतको प्रबर्धन गरिनेछ ।
- ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व बोकेको ऋषेश्वर क्षेत्रलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- त्रिभुवन राजपथलाई बाइरोड नभई थाहा नगरको मेन रोडकै रूपमा कायम गर्न उक्त सडकलाई व्यवस्थित गर्न संघीय सरकारसंग अनुरोध गरिनेछ ।
- सार्वजनिक प्रशासनयन्त्रलाई चुस्त, दुरूस्त, सेवाग्राहीमैत्री, सुशासनयुक्त, सक्षम, प्रविधिमैत्री बनाउँदै कार्यसम्पादन करारको अबधारणाई लागु गरिनेछ । संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण गरी आवश्यक जनशक्तिको पहिचान गरिनेछ ।
- निर्वाचित पदाधिकारी लगायत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका लागि बिभिन्न तालिम तथा अबलोकन भ्रमणको ब्यबस्था मिलाइनेछ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनीधिले पालना गर्नुपर्ने आचरणको पूर्ण परिपालन गरिनेछ ।
- न्यायिक अधिकारको सन्तुलित प्रयोगका साथै मेलमिलापको सिद्धान्तमा जोड दिइनेछ ।
- नगर क्षेत्रका सार्वजनिक जग्गाहरूको खोजी, संरक्षण, उपयोग र सार्वजनिक जग्गाहरूमा भएको अतिक्रमणलाई निरूत्साहन गर्ने प्रभावकारी क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
- दलित छात्रछात्राहरूमध्येबाट थाहानगर भित्रका साविक छ गाविसका माध्यमिक विद्यालयहरूबाट प्लस टुमा सर्बोत्कृष्ट अंक ल्याई उत्तीर्ण हुने १/१ जना छात्रछात्रालाई थाहानगर भित्रको क्याम्पसमा अध्ययन गर्न चाहेमा स्नातक प्रथम वर्षमा अध्ययन गर्नका लागि लाग्ने भर्ना र पहिलो वर्षको सम्पूर्ण शुल्क वापतको रकम पुरस्कार स्वरूप प्रदान गरिनेछ ।
- थाहानगरमा प्राचीन कालदेखि हालसम्म बसोबास गर्ने सम्पूर्ण जातीहरूको परिचय झल्किने कला तथा बस्तुहरू संकलन गरी एक बहुजातीय संग्रहालयको स्थापना गने नीति लिइनेछ ।
- थाहानगरमा सामाजिक परिचालनको औचित्य अझै उत्तिकै रहेकोले यसअन्तर्गत महिला, दलित, जनजाति, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग तथा सीमान्तकृत वर्गका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक परिचालनका माध्यमबाट सशक्तीकरण गरी विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन तथा स्थानीय शासनमा सहभागी गराई निर्णय प्रक्रियामा सक्रिय र जिम्मेवार बनाउन तथा सेवामा पहुँच बढाउन विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थालाई समन्वय गर्नको लागि नगरकै एक गैरसरकारी संस्थालाई फोकल संस्थाको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- नगरभित्रका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई कार्यक्रममा एकरूपमा ल्याउन तथा बैंकको पहुँच नपुगेका ग्रामीण स्थानहरूमा कार्यक्रम विस्तार तथा संचालन गर्न उनीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पहुँच विस्तार तथा थप क्षमताको लागि मागका आधारमा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- आन्तरिक तथा बाह्यि पर्यटकहरूलाई यस थाहानगरमा आकर्षित गर्नको लागि पर्यटक सुरक्षा व्यवस्था मजबुत बनाउने नीति लिइनेछ ।
- थाहा नगरको चित्लाङ, सिमभन्ज्याङ र दामनलाई पर्यटकको गन्तव्य स्थलको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- थाहानगर खुल्ला दिशामुक्त नगर भएकोले यस नगरलाई सर सफाइ युक्त नगर बनाउन थप सार्वजनिक शौचालयको निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- कुलेखानी जलाधार क्षेत्रको ९० प्रतिशत भूभाग यस थाहानगरको क्षेत्रभित्र पर्ने भएकोले विद्युतबाट प्राप्त हुँदै आएको रोयल्टीमा थप बृद्धि गर्न संघीय सरकारसंग माग गरिनेछ ।
- थाहानगरलाई उज्यालो नगरको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- नीति तथा कार्यक्रमलाई बजेटसंग तालमेल गरी थाहानगरको विकास गरिने नीति लिइनेछ ।

राज्यको स्वरूप तीन तहको रहने गरी नेपालको संविधान २०७२ ले निर्धारण गरे पश्चात संघीयता कार्यान्वयनको चरणमा विभिन्न ७४४ वटा स्थानीय तहको स्थापना भएको छ । स्थानीय तहलाई जनप्रतिनिधिमूलक बनाउने क्रममा बिभिन्न चरणमा स्थानीय तहको निर्वाचन समेत सम्पन्न हुने क्रममा छ । यसै क्रममा यही २०७४/०१/३१ गते नगरपालिकाको निर्वाचन समेत सम्पन्न भई नगर सभा, नगर कार्यपालिकाले पूर्णता पाइसकेको छ । नगरबासीले उच्च विश्वासका साथ निर्वाचित गराई नगर विकासको साँचो यस निर्वाचित प्रतिनीधिहरूको हातमा सुम्पनु भएकोमा जनमतको उच्च सम्मान गर्दै नगरवासीको चाहना अनुरूप कार्यसम्पादन गर्ने प्रतिबद्धतासहित आफ्नो अमूल्य मतसहित विजयी गराउनुभएकोमा विजयी उम्मेदवारहरूको तर्फबाट धन्यबाद समेत व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

पर्यटन प्रवर्द्धनमा सर्वपक्षिय चासो आवश्यक

◆ विकास समाचारदाता

मकवानपुरमा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सर्वपक्षीय चासो र समन्वय जरूरी रहेको औंल्याइएको छ । जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुरको आयोजनामा हेटौंडामा भएको हलुका सवारी चालकहरूका लागी पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रममा सहभागीहरूले यस्तो धारणा व्यक्त गरेका हुन् ।

अभिमुखी करणको उद्घाटन गर्दै प्रमुख जिल्ला अधिकारी नारायण शर्मा दुवाडीले पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि सवै क्षेत्रबीच समन्वय हुन जरूरी रहेको बताए । 'पर्यटन प्रबर्द्धनकालागि एउटा मात्र क्षेत्र क्रियाशील भएर पुग्दैन । सबै क्षेत्र क्रियाशील हुन जरूरी रहेको छ', प्रजिअ दुवाडीले भने । दुवाडीले पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि वस्तु, सेवा, पूर्वाधार र व्यवहार राम्रो हुन जरूरी रहेको बताए । 'पर्यटन प्रबर्द्धन गर्न जिल्लामा विभिन्न किसिमका प्रयासहरू भएका छन् । अब त्यसको प्रचारप्रसार गर्न जरूरी रहेको छ । प्रचारप्रसारसँगै पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि सवैक्षेत्रबाट रचनात्मक क्रियाकलाप जरूरी रहेको छ', उनले होटल व्यवसायी र यातायात व्यवसायीले गर्ने व्यवहारमा पनि पर्यटकले मकवानपुरलाई हेर्ने दृष्टिकोण फरक हुने बताए । स्थानिय विकास अधिकारी नारायण मैनालीले पर्यटन विकासमा सवारी चालक र यातायात व्यवसायीको सकारात्मक भूमिका जरूरी रहेको बताए । हेटौंडा उपमहानगरपालिकाका पूर्वमेयर डोरमणि पौडेलले हेटौंडा बजार को उचित व्यवस्थापन गर्दे, प्रचारप्रसार तीब्रता दिंदै र यातायात व्यवसायीलाई साथमा लिएर पर्यटन प्रबर्द्धनका गतिविधि अगाडि बढाउन जरूरी रहेको औंल्याए ।

कार्यक्रममा नारायणी यातायात व्यवसायी संघका अध्यक्ष बद्रीप्रसाद चौलागाईं, हेटौंडा उपमहानगरपालिकाका शहरी बिकास, अनुसन्धान तथा वातावरण महाशाखा प्रमुख बीके महर्जन, पत्रकार महासंघका पूर्व केन्द्रीय सदस्य प्रताप बिष्ट, होटल एसोसिएसन मकवानपुरका कार्यवाहक अध्यक्ष शंकर लाल श्रेष्ठ लगायतले मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए । अभिमुखिकरणमा करिब एक सयजना हलुका सवारी चालकहरूको सहभागिता रहेको थियो । सहभागी सबै हलुका सवारी चालकहरूलाई प्रशिक्षण दिइने र पर्यटन प्रबर्द्धनमा खेल्नुपर्ने रचनात्मक भूमिका बारे प्रष्ट्याइने जिल्ला समन्वय समितिका सामाजिक विकास अधिकृत रामकृष्ण थापाले जानकारी दिए ।

अपराध न्यूनीकरण गर्न 'घर घर मा स्टिकर'

◆ विकास समाचारदाता

जिल्ला प्रहरी कार्यालय मकवानपुरले अपराध न्यूनीकरण गर्न 'घर घर मा स्टिकर टाँसौं' अभियान सञ्चालनमा ल्याएको छ । प्रहरीले विहीबार हेटौंडामा औपचारिक कार्यक्रम आयोजना गर्दै अपराध न्यूनीकरणका लागि जनचेतनामूलक नारा र प्रहरीसँग सम्बन्धित फोन नम्बरसहित स्टिकर घर घरमा टाँस्ने अभियान सञ्चालन गरेको हो । हेटौंडा उपमहानगर पालिकाका मेयर हरि बहादुर महतले स्टिर टाँसेर अभियानको उद्घाटन गरेका थिए । प्रहरी प्याब्सन मकवानपुरसँगको साझेदारीमा यस कार्यक्रमलाई अगाडि बढाएको हो । अभियानको उद्घाटन गर्दै महतले प्रहरीले शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, अपराध न्यूनीकरण गर्ने र विकृत तथा विसंगती हटाउन अभियानले सहयोग पुग्ने बताए ।

'हेटौंडालाई समृद्ध बनाउनका लागि शान्ति सुरक्षाको अवस्था समेत बलियो हुन जरूरी रहेको छ । प्रहरीले चालेको यस कदमले सहयोग पुग्नेछ', उनले भने । प्रमुख जिल्ला अधिकारी नारायण शर्मा दुवाडीले जनतासँग सहकार्य गरेर जनताको समस्या समाधान गर्नतर्फ प्रहरी उन्मुख भएको भन्दै यस कार्यले अपराध न्यूनीकरण र अनुसन्धानमा टेवा पुग्ने बताए । उनले शान्ति सुरक्षा कायम गर्न जनताबाट प्रहरीलाई सहयोग जरूरी रहेको औंल्याए । मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयका प्रमुख प्रहरी नायब महानिरीक्षक गणेश केसीले मकवानपुर प्रहरीले जनताकेन्द्रीय प्रहरी सेवा सञ्चालन गरेको बताए । 'जनसहभागितामा आधारित कार्यक्रमले प्रहरी सेवाको गुणस्तरमा बृद्धि गर्छु, प्रहरी नायब महानिरीक्षक केसीले शान्ति सुरक्षा, अपराध नियन्त्रण र अनुसन्धानमा यो कार्यले टेवा पुग्ने बताए ।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय मकवानपुरका प्रमुख प्रहरी उपरीक्षक बसन्तकुमार लामाले प्रहरी सधैं नागरिकको साथमा रहेको बताए । उनले प्रहरीले विभिन्न अभियान सञ्चालन गरेर नागरिक समक्ष गइरहेको र नागरिको चाहना अनुसार काम गरिरहेको बताए । प्याब्सन मकवानपुर अध्यक्ष मदनकुमार दाहालले उद्घाटन समारोहको अध्यक्षता गरेका थिए ।

व्यक्तिगत घटना दर्ता

जन्म दर्ता बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो, त्यसैले बच्चा जन्मेको ३५ दिनभित्र नगरपालिकाको संयुक्त सेवा केन्द्रहरूमा गई जन्मदर्ता गराऔं । साथै, विवाहदर्ता, मृत्युदर्ता, बसाइँसराइ, सम्बन्ध विच्छेद पनि समयमै दर्ता गराऔं ।

थाहा नगरपालिकाको कार्यालय, दामन
संयुक्त वडा सेवा केन्द्रहरू, दामन, पालुङ र बज्रबाराही

सरकार र निजी क्षेत्रले गरे समझदारी

अब सबै स्थानीय तहसम्म "सार्वजनिक निजी साझेदारी"

संघीयतामा पनि 'सार्वजनिक-निजी साझेदारी' को अवधारणा स्थानीय तहसम्म नै कार्यान्वयन हुने भएको छ । संघीय संरचनाअनुसार स्थानीय तहमा निजी क्षेत्रको प्रतिनिधित्व तथा आपसी सहयोग अभिवृद्धिका लागि संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघबीच समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर भएको छ ।

स्थानीय विकास मन्त्रालयका सचिव दिनेशकुमार थपलियाको उपस्थितिमा महासंघकी अध्यक्ष भवानी राणा र मन्त्रालयका सह-सचिव रूद्रसिंह तामाङले समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गरे ।

स्थानीय तहहरूमा वार्षिक योजना, कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा, राजस्व परामर्श समिति लगायत विभिन्न समिति, उप-समिति, मञ्च, कार्यदलहरूमा निजी क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गराउँदा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघर इकाईको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्थाका लागि संयुक्त पहल गर्ने दुईपक्षीय समझदारी भएको हो । उद्योग व्यवसाय क्षेत्रको लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ तथा उत्पादित सामग्रीहरूको विना झन्झट निर्वाध रूपमा आवागमनको लागि सहजीकरण गर्ने कार्यमा सम्बन्धित स्थानीय तह र जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघरइकाईको आपसी सहयोगमा गर्ने/गराउने समझदारीपत्रमा उल्लेख छ ।

उद्योग धन्दाको प्रवर्द्धन र विकास निर्माणमा आवश्यक पर्ने प्राकृतिक साधन र स्रोतको समुचित प्रयोगमा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका जिल्ला/नगर उद्योग वाणिज्य संघरइकाईसँग आपसी सहयोग प्रर्वद्वन गर्ने अर्को समझदारी पनि भएको छ । प्रचलित कानूनतथा नेपाल सरकारले जारी गरेको नियम, कार्यविधि तथा निर्देशका तथा स्थानीय कानुनले मार्गदर्शन गरे अनुरूपका विभिन्न कृयाकलापहरूको समन्वय, सहयोग, सहजीकरण र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा निजी क्षेत्रको प्रतिनिधित्वमा बढी प्रभावकारी हुने अवस्थामा उद्योग वाणिज्य महासंघका जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघरइकाईको सहभागिता गराई सहयोग पुर्याउन प्रोत्साहित गर्ने अर्को समझदारी भएको छ ।

स्थानीय तहबाट प्रदान गरिने सेवा तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता लगायतका सुविधाहरुलाई बैंकिङ्ग प्रकृयाको माध्यमद्वारा प्रदान गर्ने व्यवस्थाका लागि उद्योग वाणिज्य महासंघ र जिल्ला/नगर उद्योग वाणिज्य संघरइकाईमार्फत आवश्यक समन्वय गरिने भएको छ ।

स्थानीयतहमा सञ्चालन गरिने पूर्वाधार विकास, सहरी विकास योजना, बीमा, पर्यटन, वातावरण संरक्षण, जनस्वास्थ्य, विपद व्यवस्थापन, भू-उपयोग तथा जग्गा व्यवस्थापन, कर प्रशासन सुधार, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यङ्कनका बिषयहरूमा जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघर इकाईसँग सहकार्य गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति पनि लिइएको छ ।

स्थानीय स्तरमा सञ्चालन हुने विकास निर्माणको कार्यमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अनुसार जिल्ला तथा नगर उद्योग वाणिज्य संघसँग सहयोग एवं सहकार्य गर्ने पनि समझदारीपत्रमा उल्लेख छ ।

स्थानीयस्तरमा उद्यमशीलताको विकास गर्न अनिवार्य भएको तथ्यप्रति विश्वास र ाख्दै यस सम्बन्धी कार्यक्रमहरु एक आपसमा समन्वय गरी स्थानीय तहमा कार्यक्रम अगाडि बढाउन प्रोत्साहित गर्ने अर्को समझादारी पनि भएको छ । महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति एबं आर्थिक रूपले पिछडिएका समुदायलाई व्यावसायिक क्रियाकलापतर्फ उन्मुख गराउँदै तिनको सशक्तिकरण गरी संस्थागत सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्ने कार्यमा केन्द्रस्तर एवं स्थानीय तहमा आपसी समन्वय गर्ने यसमा उल्लेख छ ।

स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको आर्थिक मामिलामा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने गराउने सवालमा उद्योग वाणिज्य महासंघका जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघरइकाईहरूको प्रतिनिधित्व गराइने भएको छ ।

लघु, घरेलु तथा साना उद्योग व्यवसायको स्थापना, विकास विस्तार तथा बजारीकरण लगायतका कार्यमा स्थानीयतहसँग सहकार्य गर्ने नीति पनि लिइएको छ । स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित तुलनात्मक लाभ भएका उद्योगहरूलाई बढावा दिई रोजगारी सिर्जना गर्न यस्ता उद्योगहरूको प्रवर्द्धन र विकासमा आपसी सहयोग अभिवृद्धि गर्दै उद्यमीको क्षमता अभिवृद्धि एवं सीप विकास गर्न स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक प्रशिक्षण प्रवर्द्धन गर्ने समझदारीमा उल्लेख छ ।

स्थानीय तहले नेपालको संविधानद्वारा प्रदत्त एकल एवं साझा अधिकार अन्तर्गत प्रचलित कानुन बमोजिम लगाउने कर एवं गैरकर राजस्व उठाउने कार्यमा स्थानीय तहको अनुरोध अनुसार नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ तथा जिल्लारनगर उद्योग वाणिज्य संघ/इकाईले सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गर्ने पनि समझदारी भएको छ ।

रोजगार हुने अवसर !

कम्प्युटरमा पेजमेकर चलाउन सक्ने नेपाली टाइप गर्न सक्ने डिजाइनमा रुची भएका इमान्दार युवा युवतीलाई स्वरोजगार हुने अवसर छ ।

;Dks{
(*$%)^*)&)

लोखापढी व्यवशायीको संयोजकमा गोपाली

◆ मनोज तितुङ

नेपाल लेखापढी कानुन व्यवसायी एसोसिएसन मकवानपुरको ईकाइ समिति थाहानगर गठन भएको छ । थाहानगरको थानाबजारमा भएको भेलाले लेखापढी संम्बन्धी काम गर्नेहरूको अधिवेशन आयोजक समिति गठन गरिएको छ ।

रामप्रसाद गोपालीको संयोजकत्वमा ११ सदस्यीय अधिवेशन आयोजक समिति गठन गरीएको हो । समितिको सहसंयोजकमा सुदीप अधिकारी चयन भएका छन् ।

समितिको सदस्यहरूमा दिल बहादुर पुलामी मगर, सरिता गोपाली, जीवन अधिकारी, कृष्ण बलामी, भिम बहादुर स्याङ्तान, जियो तामाङ, रूक्शना प्रधान, समाज विष्ट र सुरेश तामाङ रहेका छन् । नेपाल लेखापढी कानुन व्यवसायी एसोसिएसनको केन्द्रीय सचिवालय सदस्य आत्माराम मोक्तानको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको कार्यक्रममा लेखापढी व्यवसायीको हक हित र संरक्षणको विषयमा छलफल समेत गरिएको थियो । कार्यक्रममा विशिष्ट अतिथि मालपोत अधिकृत मोहन दाहाल, नेपाल लेखापढी कानुन व्यवसायी एसोसिएसन मकवानपुरका जिल्ला समिति अध्यक्ष नारायण बहादुर थोकर लगाएतको आतिथ्यता रहेको थियो ।

विकास
प्रेस काउन्सिलबाट 'क' वर्गको मान्यता प्राप्त
www.bikaskhabar.com.np खबरपत्रिका साप्ताहिक
२०७४ साउन ९ गते सोमबार 24 July 2017, Monday
जि.प्र.का.दर्ता नं. ५९/२०६५/०६६ म.जि.हु.दर्ता नं. २३/२०६६/०६७

दिव्यदेवको 'रूदाने' यात्रा

● प्रभाकर गौतम

दिव्यदेवको आत्मविश्वास आफ्नो उचाइँ भन्दा अग्लो थियो। तर 'रूदाने' फिल्ममा अभिनय गर्ने कुरा चलेपछि उनमा आफैंप्रति शंका जाग्यो। रूदाने अर्थात् रूपचन्द्र विष्ट रोचक, क्रान्तिकारी तर जटिल चरित्र हुन्। उनको जीवनीमा आधारित फिल्ममा मुख्य भूमिका निर्वाह गर्नु जोकोहीका लागि चुनौतीपूर्ण हुने नै भयो।

त्यही भएर होला दिव्यको मनमा घरीघरी प्रश्न उठिरह्यो, 'यति गम्भीर विषय र यति अप्ठ्यारा पात्रको भूमिकालाई न्याय गर्न सकूँला?'

उसो त दिव्यले रङ्गमञ्चमा आफ्नो क्षमता देखाएर धेरैको मन लुटिसकेका थिए। ह्याम्लेट, लुक ब्याक इन एन्गर, सान्दाजुको महाभारतजस्ता नाटकमा गरेको अभिनयबाट उनले धेरैको मन जितिसकेका थिए। तर हरेक पल्ट दिव्यलाई नयाँ पात्र बन्दा भोक नलाग्ने, निद्रा नलाग्ने हुँदोरहेछ। उनी हरदम आफूलाई कसरी पात्रमा ढाल्ने भनेर घोत्लिनेरहेछन्। अनि हरेक पटक यस्तो निष्कर्षमा पुग्दारहेछन्, 'उफ! म यो पात्रलाई न्याय गर्नै सक्दिनँ।'

मधुरो आवाजमा सुनाए, 'रूदाने बन्ने कुराले त एङ्जाइटी झनै बढायो।' रूपचन्द्र थिए नै 'जरा हट्के'। ६ फुट २ इन्च अग्ला देव र रूदानेको अग्लाइ मिल्थ्यो। रूदानेलाई देख्नेहरूले उनको 'लुक्स' पनि मेल भेटेका थिए। तर दिव्यको चिन्ताचाहिँ रूदानेबारे सकेसम्म बढी कुरा थाहा पाउनु थियो। आफूले निभाउने चरित्रको मनोविज्ञान बुझ्नु थियो। उनी सोधखोजमा लागिपरे। युट्युबमा उपलब्ध रूपचन्द्रको भाषण र केही अध्ययन सामग्री उनलाई अपूरो लाग्यो। र अन्ततः उनले चार महिना समय मागे। यसपछि सुरू भयो, थाहा आन्दोलनका प्रणेता बारे उनको 'थाहा यात्रा'।

दिव्यको बुझाइमा उनी 'नेचुरल एक्टर' होइनन्। उनी आफूलाई 'मेथड एक्टर' भन्न रूचाउँछन्। रूदाने जीवनीमा आधारित फिल्म हो। यस्तो फिल्ममा कलाकारले चरित्रबारे आफ्नो कल्पनाशीलतालाई लगाम लगाउनु पर्छ, र यथार्थलाई बढी पछ्याउनु पर्ने हुन्छ। आफूलाई 'मेथड एक्टर' भन्ने उनले पहिलो 'मेथड' सुनाए, 'सबैभन्दा पैला आफूलाई पुराना कुराहरूबाट अलग पार्न थालेँ। म दिव्य हैन रूदाने हुँ भनेर सोच्न थालेँ।' त्यसपछि उनी थाहा अभियानमा रूदानेसँगै सहयात्रा गरेका मान्छेहरू भेट्न भनी मकवानपुरतिर लागे। 'उहाँसँग संगत गरेका मान्छेलाई नभेटी मैले पात्रलाई ठम्याउन मुस्किल हुन्थ्यो।' यसो भन्दै गर्दा उनका आँखामा आफ्नो कामप्रतिको समर्पण झल्किरहेको थियो।

आवाज र केही तस्बिर मार्फत रूपचन्द्रलाई चिने पनि दिव्यले रूपचन्द्रलाई भिजुअली देख्न पाएका थिएनन्। तत्कालीन समस्या पोखे, 'तर हाउभाउको भेउ थिएन। एक त मान्छेसँग जोडिएको सम्झना धेरैको स्मृतिबाट उड्ने, त्यसमाथि मान्छेका कतिपय कुरा एकअर्कासँग मेल नखाने।' तर अर्को कुनै उपाय नभएकोले मान्छेहरूले भनेका महत्वपूर्ण कुराहरू टिपोट गर्दै गए। लामो श्वास तान्दै भने, 'पन्ध्र बीस जनासँग कुराकानी गरेपछि बल्ल मन केही शान्त भयो।'

रूपचन्द्र एउटा पात्र मात्रै थिएनन्। रूदानेको जन्मगाउँ घर्तीखोला, मकवानपुरमा उनीबारे अनेक किस्सा यथार्थ भन्दा किम्बदन्तीका रूपमा समेत छरिएका थिए। यसले दिव्यलाई अलमलाउनु स्वभाविक थियो। तर जति जटिल उत्ति नै रोचक पात्र भएकाले यो सोधखोज उनलाई झन्झन् रोचक लाग्यो। एकातिर मान्छे भेट्ने, अर्कोतिर रूदानेबारे भेटेजत्तिका सामग्री पढ्ने काम पनि सँगै गरे उनले। तर यो काम पनि सहज थिएन। भन्छन्, 'वहाँको भाषा एकदमै जटिल। एक पटक पढेर वा सुनेर नबुझ्ने खालको। डिकोड गर्न समय लाग्यो।'

रूपचन्द्रका किस्सा सुन्दै बुझ्दै गएपछि उनी नयाँनयाँ प्रयोग गर्न थाले। आफ्नो संकोच चिर्दै उनले एकदिन दिउँसै रूपचन्द्रकै गाउँको भित्तामा 'थाहा' लेखे। 'रूदाने र मेरा धेरै कुरा नमिल्ने। उहाँ जनतामा जाने, कम्युनिकेट गर्ने अनि मचाहिँ भीड देख्दा लजाउने।' आत्म समीक्षा गर्दै भने, 'आफ्नो संकोचलाई मार्नु थियो। यसले त्यो ब्रेक दियो।' रूदानेजस्तै उनी भित्ताभित्तामा 'थाहा' लेख्दै हिंडेपछि उनले पर्चा पनि बेच्न थाले। भित्तामा कोर्नुभन्दा पर्चा बेच्नु गाह्रो काम रहेछ। उत्साहित हुँदै बोले, 'पर्चा बेचेर मैले पाँच सय रूपमा कमाएँ।'

तर यो काम सजिलो थिएन। मान्छेहरूले उनको पर्चा किन किन्ने भनेर मनाउनु जरूरी थियो। सबैभन्दा असहज क्षणबारे सुनाए, 'रूदानेलाई नचिनेको मान्छे भेट्दा त ठिकै हो। तर उहाँलाई चिन्ने मान्छे भेटेमा केरकार नै गर्थे।' यस्ता मान्छेलाई चाहिँ उनले फिल्मको बारेमा बेलिबिस्तारै लाउनुपर्ने रहेछ । उनी रूदानेमा लगाउने लामो कोट र टोपी लगाएर हिंड्दा मान्छे ट्वाँ पर्थे। फिस्स हाँस्दै भने, 'तीन महिना त आफ्नो लुगै लगाइनँ। पात्रकै हुलियामा हिंडेँ।' रूदाने बन्ने एकपछि अर्को प्रयास उपलब्धीपूर्ण भए पनि अझै केही पुगिरहेको थिएन। एकदिन राजधानीको काठमाडौं मल अगाडिको आकाशे पुलमा पुग्दा उनलाई अचानक केही भयो। दायाँ वायाँका मान्छेको परवाह नगरी उनी भाषण गर्न थाले। उनलाई आनन्द आयो। यस्तै मजा लुट्न उनले अर्को दिन रत्नपार्कको भीडमा फेरि भाषण गरे । मजा झन् बढ्यो।

यी सबै प्रक्रियाको उद्देश्य के भने, दिव्य रूदाने बन्न चाहन्थे। थाहा अभियानका अभिन्न गतिविधि भित्ते लेखन, पर्चा वितरण र भाषणजस्ता कुराले उनलाई यसको नजिक पुर्यायो। झट्ट सुन्दा पत्याउनै गाह्रो अनुभवको गुह्य खोले, 'मलाई यो चरित्रमा काम गर्ने इनर्जी चाहिएको थियो। यति गरिसकेपछि बल्ल त्यो इनर्जी पाएँ।'

मानसिक रूपमा उनी तयार भए पनि प्राविधिक र व्यवहारिक धेरै काम बाँकी थिए। रूदानेसँग उचाइँ र 'लुक्स' मिले पनि उनी दुब्ला थिए। तौल बढाउनु प्राथमिक कुरा थियो। तौल बढाउन कसरत गरे, खानपान बढाए। अझै नपुगेपछि करिब दुई हप्ता नियमित रूपमा सुँगुरको मासु खाए। फेरि फिस्स हाँसे, '६२ थिएँ, ७५ पुगेँ।'

दिव्यको मातृभाषा डोटेली हो। नेपालीभन्दा अंग्रेजी भाषामा नाटक खेलेका उनले नेपाली राम्रो बनाउन पनि विशेष मिहिनेत गर्नुपर्यो। यसको असर उनको बोलीमा झल्कियो। यसअघिका भेटमा धेरै अंग्रेजी मिसाएर बोल्ने उनी खास अवस्थामा मात्रै अंग्रेजी शब्द घुसाइरहेका थिए। गत वर्षको चैत १८ बाट सुरू भएको रूदानेको धेरै हिस्सा मकवानपुरको पालुङमा छायांङ्कन गरिएको छ। रूदानेप्रति त्यहाँका मानिसहरूको 'अट्याचमेन्ट' देखेर उनी कायल भएका छन्। सुनाउँछन्, 'मकवानपुरका घरघरमा उनको फोटो छ।'

फिल्ममा त्यहीँका धेरै स्थानीय कलाकारहरू पनि जोडिएका छन्। उनीहरूबाट अपार माया र साथ मिलेको दिव्य बताउँछन्। यसबाहेक दिव्यलाई लागेको अर्को खास कुरा हो, मकवानपुरवासीको राजनीतिक चेतना उच्च रहेछ। र यसमा रूदानेको ठूलो देन छ।' यस्तो माहोलमा त्यहीँका स्थानीय माझ रूदानेको भेषमा भाषण गर्ने अवसर पाउँदा देवको छाती चौडा हुने नै भयो। गर्वसाथ भने, 'मलाई त्यहाँ सबैले रूदाने भन्न थाले। यो दुर्लभ अनुभव हो।'

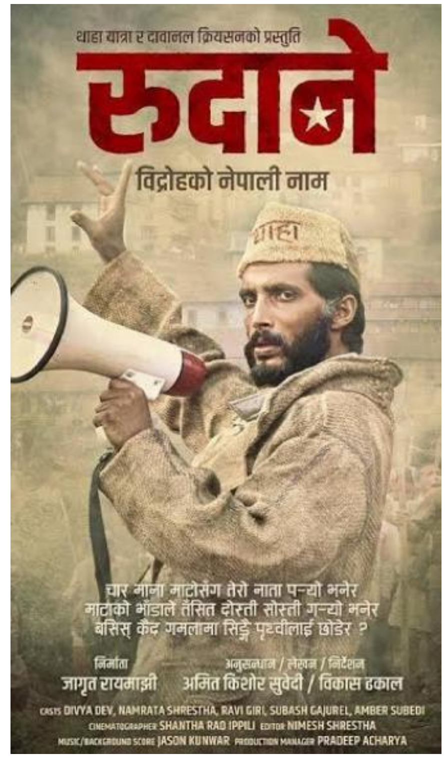

जसरू, रापसरू, स्वरूपेलगायत रूपचन्द्रलाई अनेक नामले चिनिन्थ्यो। यीमध्ये सबैभन्दा बढी उनी रूदाने (रूप दामन नेपाल)का नामबाट प्रख्यात थिए। १९९० सालमा जन्मिएका उनको 'रूदाने'मा २००२ देखि २०५६ सालसम्मको समयलाई उतारिएको छ। फिल्ममा युवावस्थादेखि र वृद्धावस्थासम्मको भूमिका दिव्यले निभाएका छन् भने बालक र 'टिनएजर'को भूमिकामा बाल कलाकारको अभिनय छ। रूपचन्द्र थाहा अभियन्ता एवम् राजनीतिज्ञ रूदाने अजिबोगरिब पात्र थिए। सम्भ्रान्त परिवारमा जन्मिएर पनि जनमुखी राजनीतिमा सक्रिय भएका उनले बीसको दशकको अन्ततिर देखि 'थाहा' अभियान मार्फत मौलिक र सरल सिद्धान्त प्रतिपादन गरेको दाबी गरिन्छ। निरंकुश पञ्चायती व्यवस्थामा मण्डलेतन्त्रका प्रखर विरोधी भएका कारण उनी पटक पटक गिरफ्तारसमेत परेका थिए। उनी पालुङ गाउँ पञ्चायतका प्रधानपञ्चदेखि राष्ट्रिय पञ्चायतसम्म बने। निमुखा र गरिब जनताका पक्षमा लड्ने नेता महलमा हैन छाप्रामा बस्नुपर्छ भनेर आफू पनि छाप्रामै बस्नेसम्मका व्यवहारले उनी लोकप्रिय बने।

निडर र हकी स्वभावका रूदाने सबैलाई तँ भन्थे रे! अझ भाते त उनको थेगो नै भयो। दिव्यलाई यो कुरा खुब घत परेछ। फिल्म छायांङ्कनका क्रममा मकवानपुरका केटाकेटीले उनलाई सधैं तानीतानी 'एकचोटी भाते भन्नु न' भन्दारहेछन्। 'म पनि रमाइलो मान्दै उनीहरूलाई भन्थे, 'थाहा पा भाते! जान् भाते! बुझ् भाते!' फिल्ममा उनले बोल्ने रूदानेकै लवजमा स्वर फेर्दै भने, 'हे भाते, तेरा छोराछोरी पढेनन् भने चोर, फटाहा, गुण्डा हुन्छन्। तिनेरले फुटाउने त हाम्रो घर हो। तेरो घर होइन।'

यति भनिसक्दा पहिलो पटक उनी अलि खुलेरै हाँसे। रूदानेको विशिष्ट र पृथक जीवनलाई उतार्न फिल्मका निर्देशकहरू अमित किशोर सुवेदी र विकास ढकालले अनुसन्धानका क्रममा करिब तीन सयभन्दा बढी मानिसलाई भेटेको दिव्य बताउँछन्। भन्छन्, 'स्क्रिप्ट नै ९र१० पटक दोहोर्याएको थियो।' उनलाई फिल्ममा काम गर्ने आकर्षण बढाउने मुख्य कारण यही रहेछ।

फिल्मका दृश्य खिच्नभन्दा पनि यसअघिको तयारीले उनको दिमागमा गहिरो छाप छोडेको छ। बैतडीबाट देउडा गायक बन्ने सपना बोकेर आएका दिव्यलाई अचेल लाग्न थालेको छ, 'जिन्दगी नै थाहातर्फको यात्रा हो।' कुनै समय अष्ट्रेलिया पुगिसकेका दिव्य अभिनयप्रतिको नशाले तानिएर फेरि नेपाल फर्केका थिए। रङमञ्चको अभिनय यात्रा सुखद रहे पनि आफ्नै फिल्म यात्राप्रति उनमा असन्तोष थियो। नागरिक, सुपरहिट र आवरणजस्ता फिल्ममा अभिनय गरेपछि त उनलाई फिल्म नै नखेलुम् कि भन्ने समेत लागेको रहेछ।

तर रूदानेले उनमा नयाँ उमङ्ग थपिदिएको छ। उनको चाहना पहिल्यैदेखि गम्भीर भूमिकामा काम गर्ने थियो। खुसी साट्दै बोले, 'म सामान्य भूमिकामा फिट नै हुन्न जस्तो लाग्छ। रूदाने मैले सोचेको भन्दा पनि गम्भीर पाएँ। खुसी छु।' दिव्यका लागि रूदाने फिल्म मात्रै होइन। नेपाली समाज र राजनीतिलाई चिहाउने आँखिझ्याल पनि हो। देश र समाजका लागि एउटा मान्छले कति गहिरोसम्म सकारात्मक छाप छोडेको हुँदोरहेछ उनले छायांङ्कनकै क्रममा बुझ्ने मौका पाए।

रूदानेको सार्वजनिक भएको पोष्टरमा दिव्यले टोपी लगाएका छन्। त्यो टोपी रूदानेकै चेलाले कुभिण्डोबाट बनाएर उपहार दिएका रहेछन्। उनी काठमाडौं आएका बेला दिव्यलाई फोन गरेर फोनमै सुकसुकाएछन्। यस्ता भावनात्मक कुराहरूले पनि रूदानेप्रति दिव्यको विशेष सम्मान पलाएको छ।

फिल्मका निर्माता जागृत रायमाझी रूदानेसँग लामो समय संगत गरेका व्यक्ति हुन्। वर्कसपको चरणमा दिव्यलगायत सबै कलाकारलाई रूदानेबारे सबैभन्दा बढी जानकारी दिने उनै थिए। जागृतलाई १२ वर्षकै उमेरमा रूदानेले भाषण गर्न सिकाएका रहेछन्। यही कारण फिल्मको अन्तिम दृश्यको छायाङ्कनमा यति भावुक भएछन् कि उनी छायाङ्कन स्थल नै छोडेर हिंडेछन्।

यी सबै भए अरूका कुरा। रूदानेको दर्शन र सिद्धान्तले दिव्यलाई चाहिँ कस्तो असर पार्यो त? ठट्टा गर्दै भने, 'म कमजोर उहाँ हकी। म एकलकाटे, उहाँ सामाजिक। मिल्ने त हाइट मात्रै हो।' तर एकाएक गम्भीर बन्दै थपे, 'रूदानेले मेरो जीवनमा दीर्घकालीन छाप छोड्छ होला। अनुभूतिको तहमा यति धेरै कुरा छन् कि व्यक्त गर्ने शब्दै छैन। यति भन्छु आइ लभ रूदाने।'

-नेपालखबरबाट

नेपाल सरकारको सूचना

~~हाम्रो हरेक कदमहरु राष्ट्रिय स्वार्थबाट~~

~~प्रेरित हुने संस्कृतिको~~

~~विकास गरौं ।~~

नेपाल सरकार
;'rgf tyf ;~rf/ dGqfno
सूचना विभाग

थाहा नगरपालिकाको सूचना Û

थाहा नगरपालिका अन्तर्गत रहेका (साविक दामन, पालुङ र बज्रवाराही गाविस) मा विभिन्न पेशा व्यवशाय गरी रहनु भएका व्यवशायीहरुले नगरपालिकामा व्यवशाय दर्ता नगरी संचालन गरिरहेको पाइएकोले त्यस्ता व्यवशायीहरुले नगरपालिकामा व्यवशाय दर्ता गरी नगरपालिकाबाट दर्ता प्रमाणपत्र लिएर मात्र संचालन गर्नुहुन अनुरोध गरिन्छ । साथै, व्यवशाय दर्ता गरी संचालन गरिरहेका व्यवहायीहरुले आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को लागि नगरपालिकामा आई आफ्नो व्यवशाय नवीकरण गरेर मात्र संचालन गर्नुहुन यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

थाहा नगरपालिका
gu/ sfo{fnsf
इन्द्रायणी चौर, मकवानपुर

● ljsf; ldl8ofsf nflu k|sfzs :सुरजकुमार भुजेल (९८५५०६८६९५)● k|aGw lgb]{zs÷;Dkfbs : कुमार नेगी (९८५५०६८०७०)● ;dfrf/ ;Dk]fs ॥अशोकसुजन श्रेष्ठ (९८५५०६८३५३)● sfof{no : थाहा-८, मकवानपुर● d'b|f : श्रेया अफसेट प्रेस हेटौंडा ● OdH]ll bikaskhabargmail.com